

รายงาน

ของ

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

ด้านเศรษฐกิจ

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

เรื่อง “การปฏิรูประบบการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงิน
แก่ประชาชน”

๙/๑๒/สปช.

สำนักกรรมการ ๑

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

ด่วนที่สุด

(สำเนา)

ที่ (สปท) ๒๕๕๖/๒๕๕๙

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ถนนอุทองใน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๕๖ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ

กราบเรียน ประธานสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการดังกล่าวข้างต้น จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๙/๒๕๕๘ วันอังคารที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ นั้น ซึ่งกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายสถิตย์ ลิ่มพงศ์พันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายรังสรรค์ ศรีวรศาสตร์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายคณิตสร นาวานุเคราะห์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายทวีศักดิ์ กอนันต์กุล	รองประธานกรรมการ คนที่สาม
๕. พลเอก วิชิต ยาทิพย์	ที่ปรึกษากรรมการ
๖. นายปิติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา	ที่ปรึกษากรรมการ
๗. นายมนู เลียวไพโรจน์	ที่ปรึกษากรรมการ
๘. นายสันตศักร์ จรุง งามพิเชษฐ์	ที่ปรึกษากรรมการ
๙. นายสมชัย ฤชุพันธุ์	โฆษกกรรมการ
๑๐. นายกฤษฎา จินะวิจารณ์	ผู้ช่วยโฆษกกรรมการ
๑๑. นายกลินท์ สารสิน	กรรมการ
๑๒. นายเฉลิมศักดิ์ อปสุวรรณ	กรรมการ
๑๓. นายชูชาติ อินสว่าง	กรรมการ
๑๔. นายชูศักดิ์ เกวี	กรรมการ
๑๕. นายดุสิต ลีลาภัทรพันธุ์	กรรมการ
๑๖. พันเอก ธนศักดิ์ มิตรภานนท์	กรรมการ
๑๗. นายธนศพล ธนบุญวัฒน์	กรรมการ
๑๘. นายเลิศวิโรจน์ โกวัฒนะ	กรรมการ
๑๙. นายสนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์	กรรมการ
๒๐. นายสุวัฒน์ จิราพันธุ์	กรรมการ

/๒๑. นางอรมน ทรัพย์ทวีธรรม...

สารบัญ
รายงานของคณะกรรมการวิชาการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านเศรษฐกิจ
เรื่อง “การปฏิรูประบบการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชน”

	หน้า
๑. แผนการปฏิรูป	๑
๑.๑ หลักการและเหตุผล	๑
๑.๒ ปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้การปฏิรูปการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชนมีความจำเป็นเร่งด่วน	๒
๑.๓ ภาพรวมของระดับความรู้ทางการเงินและวินัยทางการเงินของคนไทย	๑๓
๑.๔ ปัญหาของ “วิธีการให้ความรู้ทางการเงินแบบเดิม”	๑๘
๑.๕ แนวทางปฏิบัติในต่างประเทศ	๒๒
๒. ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินและการสร้างวินัยทางการเงินแก่ประชาชน	๒๔
๓. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน (National Strategy for Financial Literacy and Discipline Committee)	๒๘
๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	๓๐
๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จตามผลลัพธ์ในข้อ ๔	๓๐

รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านเศรษฐกิจ
เรื่อง “การปฏิรูประบบการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชน”

๑. แผนการปฏิรูป

๑.๑ หลักการและเหตุผลของการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชน

ความรู้พื้นฐานและวินัยทางการเงินเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยเพิ่มโอกาส ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน แรงขับเคลื่อนที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจและสังคมคือ ประชาชนในฐานะผู้ใช้บริการทางการเงินที่มีพื้นฐานความรู้ทางการเงินที่แข็งแกร่งนำมาซึ่งความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ได้ให้ความสำคัญแก่การพัฒนากลไกที่มีประสิทธิภาพในการปรับโครงสร้างและขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมอย่างยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก็ให้ความสำคัญแก่ การพัฒนาด้านการเงินและการให้ความรู้ทางการเงินแก่ประชาชน เพื่อให้สามารถใช้บริการทางการเงินได้อย่างชาญฉลาด นอกจากนี้ แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ระยะที่ ๓ ของธนาคารแห่งประเทศไทย ก็มุ่งผลักดันการส่งเสริมความรู้ทางการเงินและการคุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงินเป็นวาระแห่งชาติ

อย่างไรก็ดี ปัญหาการขาดความรู้และวินัยทางการเงินของประชาชนได้หยั่งรากลึกเหมือนเป็นเนื้อร้ายที่อยู่ในสังคมไทยมายาวนาน แม้ว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนต่าง ๆ พยายามที่จะยกระดับความรู้ทางการเงินของประชาชน แต่ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนกันและเน้นกลุ่มเป้าหมายในวงแคบมิได้ครอบคลุมประชาชนอย่างทั่วถึง (Fragmented) และมีได้ขับเคลื่อนองคาพยพทุกภาคส่วนของประเทศ ประชาชนจำนวนมากโดยเฉพาะในระดับฐานรากจึงไม่มีโอกาสเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะทางการเงินที่จำเป็นในการสร้างความมั่นคงทางการเงินให้แก่ตนเองและครอบครัว ส่วนใหญ่ยังคงขาดความเข้าใจในการบริหารจัดการเงินส่วนบุคคล มีการใช้จ่ายหรือก่อหนี้สินเกินตัว ขาดวินัยทางการเงิน รวมทั้งไม่มีความสามารถเพียงพอในการจัดการทางเลือกทางการเงินได้อย่างมีเหตุผลและเกิดอรรถประโยชน์สูงสุด

หากการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินของประชาชนยังคงเป็นไปตามแนวทางปฏิบัติเดิมคงไม่มีแรงขับเคลื่อนมากพอ และไม่สามารถทำให้ประชาชนมีความรู้และปรับพฤติกรรมให้ก้าวทันกับพลวัตของเทคโนโลยีและความซับซ้อนของตลาดการเงินที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อประชาชนและการพัฒนาประเทศ และอาจก่อภาระทางการคลังเพิ่มขึ้นจากการจัดสวัสดิการทางสังคมแก่ประชาชนแทนที่จะนำไปใช้พัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศในด้านอื่น ๆ

คณะรัฐมนตรีได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการปฏิรูประบบการเงินระดับฐานรากและการร่างพระราชบัญญัติการเงินระดับฐานราก โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและยกระดับองค์การการเงินระดับฐานรากให้มีศักยภาพ และได้มาตรฐานอันจะเอื้อประโยชน์ในการเข้าถึงบริการทางการเงินแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง และมีความมั่นคงในการดำเนินการในระยะยาว แต่การปฏิรูปเศรษฐกิจการเงินฐานรากอย่างยั่งยืน มีความจำเป็นต้องยกระดับศักยภาพของทั้งผู้ให้บริการทางการเงิน (องค์กรการเงิน) และ

ผู้ใช้บริการทางการเงิน (ประชาชน) โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการเงิน สังคม และ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชน สังคม และระบบเศรษฐกิจในวงกว้าง ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องปฏิรูปการให้ความรู้พื้นฐานและส่งเสริมวินัยทางการเงินเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงินของประชาชนให้ถูกต้องควบคู่ไปกับการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินตามกรอบการปฏิรูปเศรษฐกิจการเงินฐานราก ซึ่งนับเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ดังนั้น รัฐบาลจึงควรผลักดันการปฏิรูปการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินและวินัยทางการเงินเป็นวาระที่มีความสำคัญระดับชาติ และเร่งดำเนินการวางยุทธศาสตร์ระดับชาติ (National Strategy) ว่าด้วยการให้ความรู้พื้นฐานและส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน โดยเน้นการประสานความร่วมมือและการสร้างพลังกลุ่มของทุกภาคส่วนงานของประเทศภายใต้เป้าหมายเดียวกัน (Shared Group Commitment)

๑.๒ ปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้การปฏิรูประบบการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชนมีความจำเป็นเร่งด่วน

ก) ความซับซ้อนของสภาพแวดล้อมทางการเงิน (Complexity of Financial Landscape)

รูปแบบธุรกิจของธนาคารมีแนวโน้มเปลี่ยนไปเพื่อให้สามารถตอบสนองกับความต้องการบริการทางการเงินของลูกค้าและความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในภาคการเงิน รวมทั้ง ต้องพัฒนาระบบและควบคุมความเสี่ยงเพื่อให้สามารถยืนหยัดได้ในสภาวะที่เศรษฐกิจของประเทศและในโลกกำลังเผชิญกับวัฏจักรรุ่งเรืองและร่วงโรย (Boom and Bust Cycles) อันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการเงินและเทคโนโลยีทางการเงินที่รวดเร็ว ทำให้ต้องเร่งให้ความรู้ทางการเงินแก่ประชาชนในวงกว้างอย่างทั่วถึง เพื่อช่วยให้ประชาชนสามารถเตรียมตัวรับมือกับความเสี่ยงที่เกิดจากพลวัตการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

อนึ่ง วิกฤตการเงินแต่ละครั้งนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการเงินเสมอ โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงทางด้านกำกับดูแล (Regulatory Framework) ดังจะเห็นได้จากวิกฤตการเงินในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๑ และวิกฤตการเงินโลกในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๒ ทำให้หน่วยงานกำกับดูแลและระบบการเงินของประเทศต่าง ๆ ออกหลักเกณฑ์จำนวนมากเพื่อกำกับดูแลภาคส่วนต่าง ๆ เช่น หลักเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนและการบริหารความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง การจัดระเบียบสถาบันการเงิน การพัฒนาระบบธรรมาภิบาลเพื่อสร้างความโปร่งใสและน่าเชื่อถือขององค์กรต่าง ๆ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นผลดีต่อสถาบันการเงิน ระบบการเงิน และเศรษฐกิจโดยรวมในระยะยาว กล่าวคือ ทำให้สถาบันการเงินมีความเข้มแข็งในระดับหนึ่งที่จะช่วยต้านทานภาวะวิกฤตในระบบการเงินและเศรษฐกิจได้ดีขึ้น

โดยรวมแล้ว ปัจจัยสำคัญ ๔ ประการ ที่ทำให้สภาพแวดล้อมทางการเงินในปัจจุบันและในอนาคตมีแนวโน้มเปลี่ยนไปจากในอดีตอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่

▪ **นวัตกรรมทางการเงิน (Financial Innovation) :**

ธุรกรรมการเงินสมัยใหม่ผ่านสถาบันการเงินได้ขยายขอบเขตไปอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมไม่เพียงการรับฝากเงิน การถอนเงิน และการกู้ยืมเงิน เท่านั้น แต่รวมไปถึงการลงทุน การบริหารความเสี่ยง การป้องกันความเสี่ยง ระบบการชำระเงินรูปแบบใหม่ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ ในแต่ละกลุ่มแตกแขนงออกไปหลายรูปแบบ ในหลายกรณีได้มีการใช้ความรู้ด้านวิศวกรรมทางการเงิน (Financial Engineering) ในการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างโอกาสในการลงทุนเพื่อให้ได้

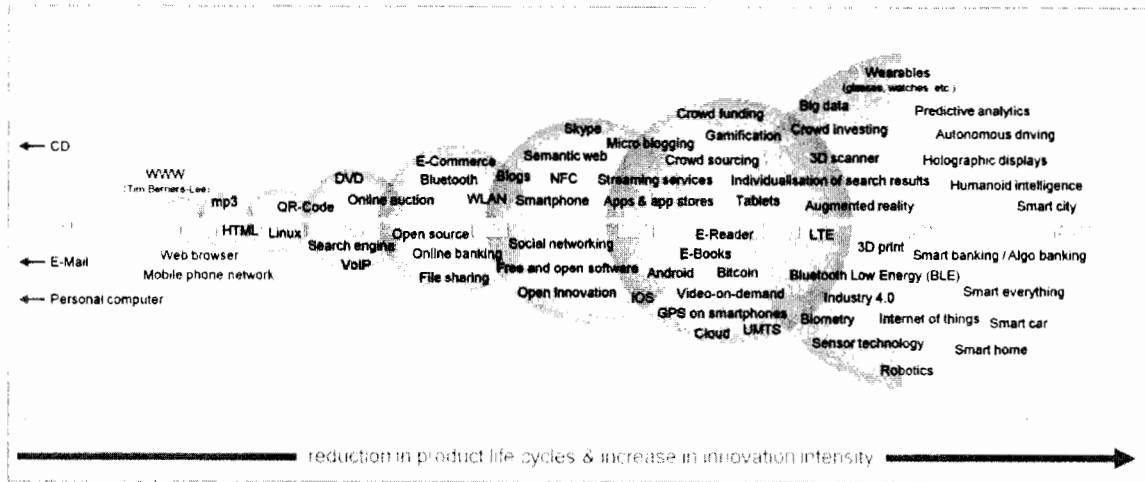
ผลตอบแทนสูงขึ้น แต่นวัตกรรมทางการเงินใหม่เหล่านี้ มีความซับซ้อน และไม่สามารถประเมินผลกระทบได้ง่ายนัก เป็นเหตุทำให้ระบบการเงินมีความอ่อนไหวต่อความเปลี่ยนแปลงได้ง่าย และส่งผลกระทบอย่างมากต่อภาคการเงิน ภาคธุรกิจ และเศรษฐกิจโดยรวมเมื่อเกิดปัญหา ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ มีการคิดค้นผลิตภัณฑ์ทางการเงินรูปแบบใหม่ที่แปลงสินทรัพย์เป็นทุนซึ่งมีความซับซ้อน เช่น ตราสารหนี้ที่มีหลักทรัพย์อ้างอิง (Collateralized Debt Obligations : CDO) และเป็นที่ยอมรับใช้กันในตลาดการเงินในต่างประเทศ แต่การลงทุนในผลิตภัณฑ์เหล่านี้ มีทั้งโอกาสและความเสี่ยงที่สูง ฉะนั้น ประชาชนจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินเหล่านี้เป็นอย่างดีก่อน ที่จะตัดสินใจเลือกลงทุนหรือใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินใด ๆ

▪ **การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี :**

นับตั้งแต่มีการประดิษฐ์คอมพิวเตอร์ขึ้นมา เทคโนโลยีสารสนเทศก็ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การใช้เว็บไซต์ในการสื่อสารข้อมูล การสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ จนในปัจจุบันมีความพยายามในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในการเชื่อมต่อและสื่อสารข้อมูลระหว่างอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือที่คุ้นเคยกันในชื่อที่เรียกว่า Internet of Things โดยไม่ต้องผ่านคน มีการคิดค้นระบบประมวลผลที่เรียกว่า Cloud Computing ขึ้นมาแทนระบบไอทีแบบเดิม ซึ่งจะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการลงทุนและบำรุงรักษาระบบไอทีและเพิ่มความคล่องตัวในการเชื่อมต่ออุปกรณ์ได้หลากหลายในทุกสถานที่ รวมทั้งมีการสร้างเครื่องมือที่ทันสมัยในการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศทางธุรกิจ (Business Data Analytics) (ภาพที่ ๑) โดยรวมแล้ว เทคโนโลยีสมัยใหม่เหล่านี้ จะส่งผลทำให้ธุรกิจบริการทางการเงินจำเป็นต้องเปลี่ยนรูปแบบทางธุรกิจเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค หากผู้บริโภคมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology Literacy) ควบคู่ไปกับการรู้ทางการเงิน ย่อมจะช่วยเพิ่มโอกาสในการใช้เทคโนโลยีและสินค้าและบริการทางการเงินให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองได้ดีขึ้น

สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐบาลได้ผลักดันนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ โดยสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนหันมาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และลดต้นทุนในระบบเศรษฐกิจโดยรวม ซึ่งรัฐบาลโดยกระทรวงการคลังได้ริเริ่มจัดทำโครงการระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการแผนยุทธศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้งานเทคโนโลยีโดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือที่ขยายวงกว้างขึ้น และมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยรวม และส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนอย่างทั่วถึง (Financial Inclusion) โดยเริ่มจากการพัฒนา ๑. โครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงิน (PromptPay) ๒. การขยายการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ (Card) ๓. ภาษีอิเล็กทรอนิกส์ (VAT, WHT, e-Tax Invoice) ๔. สวัสดิการเงินช่วยเหลือและการรับจ่ายเงินภาครัฐ (e-Payment ภาครัฐ) และ ๕. ส่งเสริมการเข้าสู่ e-Payment (ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และสิ่งจูงใจ) โดยทุกสถาบันการเงินในระบบได้ร่วมมือกันและได้พัฒนานวัตกรรมทางการเงินใหม่ เพื่อจูงใจให้ประชาชนหันมาใช้บริการทางการเงินผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลและส่งเสริมให้เกิดสังคมปลอดเงินสด (Cashless Society) แม้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการทางการเงินจะเป็นประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม แต่ประชาชนก็ต้องมีความรู้ในเทคโนโลยีทางการเงินเพียงพอที่จะดูแลตัวเองได้ เข้าใจถึงความเสี่ยงทางการเงินและสามารถใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้อย่างปลอดภัย

ภาพที่ ๑ วิวัฒนาการของเทคโนโลยีดิจิทัลในภาคธุรกิจการเงิน

ภาพ : Oliver Ullmann. Deutsche Bank Research.

ที่มา : Dapp, T. (2014). Fintech – The digital (r) evolution in the financial sector: Algorithm-based banking with the human touch. Deutsche Bank Research. Frankfurt am Main.

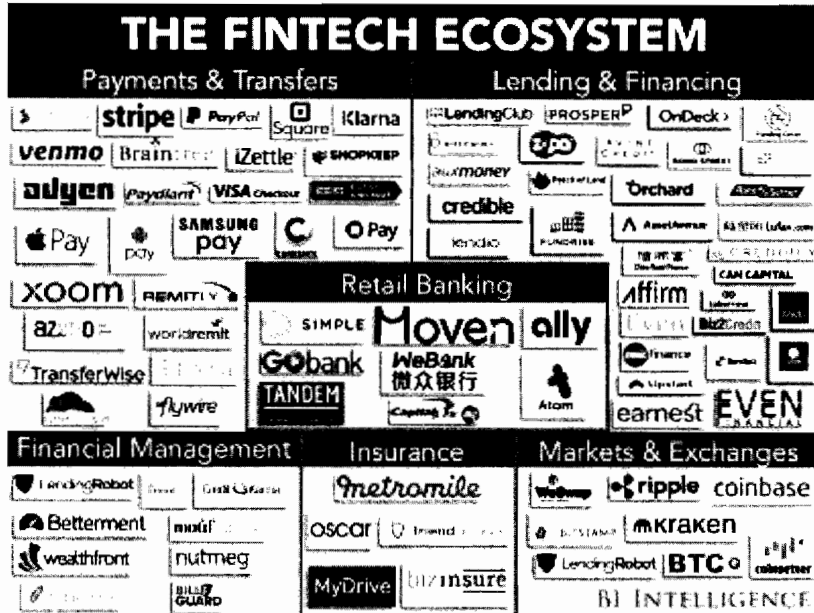
▪ การเข้าสู่ตลาดการเงินของธุรกิจที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการให้บริการทางการเงิน (Financial Technology : FinTech)

ในช่วงที่ผ่านมา ผู้ประกอบธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-Bank) เช่น ผู้ให้บริการโทรศัพท์ไร้สาย ได้สร้างความท้าทายต่อการดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงินแบบดั้งเดิมอย่างมาก เนื่องจากผู้ประกอบการกลุ่มนี้ได้ปรับใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการให้บริการธุรกรรมทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้บริโภคทั้งในด้านความสะดวกรวดเร็วและต้นทุนการทำธุรกรรมที่ต่ำลง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบสถาบันการเงินอย่างมีนัยสำคัญ เช่น ลดบทบาทการทำหน้าที่เป็นตัวกลางของธนาคารด้วยการสร้างระบบที่ให้บริการเชื่อมโยงโดยตรงระหว่างผู้ที่ต้องการเงินกู้กับผู้ที่มีเงินที่ต้องการปล่อยกู้ ลดต้นทุนการดำเนินงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแทนการใช้ทรัพยากรจำนวนมาก ลดความจำเป็นในการถือเงิน เป็นต้น

ธุรกิจ Financial Technology (FinTech) มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในต่างประเทศ และให้บริการทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในแง่ของต้นทุนธุรกรรมที่ลดลง และความสะดวกรวดเร็วมากขึ้นในการทำธุรกรรมเมื่อเทียบกับการให้บริการของธนาคารและสถาบันการเงินดั้งเดิม อาทิ บริการที่เกี่ยวข้องกับการชำระเงินหรือโอนเงินการให้สินเชื่อและเงินทุน การบริหารจัดการเงิน การประกันภัย การบริหารการเงินส่วนบุคคล เป็นต้น (ภาพที่ ๒) อย่างไรก็ตาม ธุรกิจ FinTech ในประเทศไทยยังมีจำกัดทั้งในแง่รูปแบบบริการและจำนวนผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่เป็นการให้บริการรับชำระเงิน/โอนเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่ก็มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน ตัวอย่าง รูปแบบบริการรับชำระเงินและโอนเงินของ FinTech เช่น ระบบการชำระเงินออนไลน์ของ Paypal ที่มีบริการรับชำระค่าสินค้าหรือบริการออนไลน์จากกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Wallet) ที่ลูกค้าเติมเงินไว้ ผลที่ตามมา คือ ทำให้เกิดการแข่งขันมากขึ้นในภาคธุรกิจการเงินการธนาคาร เพราะตลาดการให้บริการทางการเงินจะมีผู้ให้บริการทางการเงินที่มีใช้ธนาคาร (Non-bank) จำนวนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก FinTech ยังเป็นการบริการรูปแบบใหม่ที่ยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามากำกับดูแลอย่างชัดเจน จึงอาจก่อความเสี่ยงให้แก่

ประชาชนผู้บริโภคได้ด้วยความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ภาครัฐจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมของประชาชนให้ตระหนักถึงความเสี่ยง ข้อดีข้อเสีย และการใช้งานให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ ๒ ตัวอย่างผู้ประกอบการในต่างประเทศที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริการทางการเงินต่าง ๆ

ที่มา : <http://www.businessinsider.com/fintech-ecosystem-overview-2016-1> (ข้อมูล ณ วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

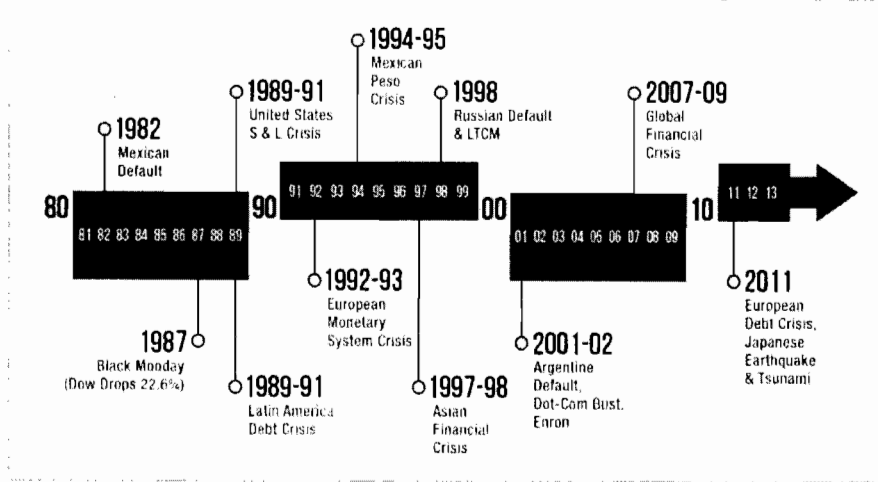
ข) ความไม่แน่นอนของวิกฤตเศรษฐกิจและการเงิน

ในช่วง ๓๐ กว่าปีที่ผ่านมา วิกฤตการเงินเกิดขึ้นหลายครั้ง (ภาพที่ ๓) และในระยะหลังได้สร้างความเสียหายอย่างมากในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศรวมถึงภาคธุรกิจและภาคครัวเรือน ตัวอย่างเช่น วิกฤตการเงินโลกในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๒ ทำให้ประชาชนในประเทศสหรัฐอเมริกาตกงานราว ๖.๘ ล้านตำแหน่งงานและมีผลกระทบต่อฐานะทางการเงินของครัวเรือนในสหรัฐฯ ประมาณ ๑๙.๒ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (USD) ทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ลดลง ดังจะเห็นจากสัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อรายได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๗๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นร้อยละ ๑๓๐ ในช่วงวิกฤตการเงินดังกล่าว ในขณะที่รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเคยสูงถึง ๕๓,๒๕๒ ดอลลาร์สหรัฐ (USD) ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ลดลงมาอยู่ที่ ๔๙,๔๔๕ ดอลลาร์สหรัฐ (USD) ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ (The Department of the Treasury, ๒๐๑๒)

ส่วนวิกฤตเศรษฐกิจและการเงินในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ก็ได้สร้างความเสียหายแก่เจ้าของกิจการขนาดกลางและขนาดเล็ก ผู้ซื้อบ้าน นักพัฒนาที่ดิน สถาบันการเงิน นักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ รวมตลอดถึงประชาชนและเศรษฐกิจโดยรวม ทั้งนี้หากพิจารณาจากสถิติคดีล้มละลายในช่วง ๑๐ ปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ (ภาพที่ ๔) จะเห็นว่าจำนวนคดีล้มละลายใหม่ที่มีการยื่นฟ้องต่อศาลล้มละลายกลางมีจำนวนสูงในแต่ละปี ซึ่งสะท้อนให้เห็นความอ่อนแอของครัวเรือนไทย (รวมนิติบุคคล) ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลพวงมาจากความรู้ทางการเงินไม่มากเพียงพอ ขาดการบริหารจัดการเงิน และตัดสินใจลงทุนที่ผิดพลาดในช่วงก่อนเกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจและความไร้เสถียรภาพทางการเงินทำให้ไม่สามารถชำระหนี้เงินกู้ได้^๑

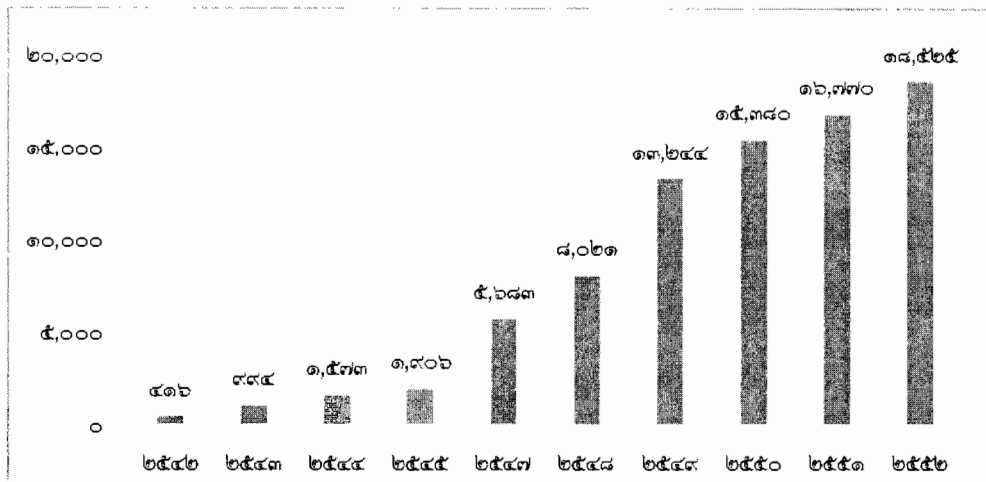
^๑ ข้อพึงระวังในการใช้ตัวเลขจำนวนคดีในช่วงเวลาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าจำนวนคดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในระยะหลัง ซึ่งน่าจะเป็นเพราะคดีใกล้ครบอายุความ ๑๐ ปีนับจากวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงทำให้เจ้าหนี้ยื่นฟ้องก่อนคดีขาดอายุความ (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์ พ.ศ. ๒๕๕๓)

ภาพที่ ๓ วิกฤตการณ์การเงินต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วง ค.ศ. ๑๙๘๐ ถึง ค.ศ. ๒๐๑๓

ที่มา: Sidecar Capital Management LL

ภาพที่ ๔ จำนวนคดีล้มละลายใหม่ที่มีการยื่นฟ้องในแต่ละปี

ที่มา: ศาลยุติธรรม, รายงานสถิติคดีของศาลทั่วราชอาณาจักร.

ในภาพรวม เหตุการณ์ทั้งสองที่กล่าวนี้ได้สร้างความเสียหายแก่ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยเฉพาะคนที่อยู่ในวัยเกษียณหรือใกล้เกษียณอายุมีรายได้ลดลงเนื่องจากมูลค่าของสินทรัพย์ต่าง ๆ ที่ลงทุนไว้ลดต่ำลงอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ความสูญเสียเหล่านี้จะลดน้อยลงได้หากประชาชนมีความรู้ทางการเงินที่ดี รู้จักประเมินความเสี่ยง บริหารการลงทุนอย่างรอบคอบ ไม่ใช่จ่ายเกินตัวอย่างไม่มีความเหตุผลและไม่ฟังเพื่อนชวนวินัย กรณีวิกฤตสินเชื่อซับไพรม์ในสหรัฐอเมริกา เป็นตัวอย่างเหตุการณ์ที่ตอกย้ำถึงความจำเป็นและความสำคัญของการมีความรู้ทางการเงินเพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ในตลาดการเงินที่มีความซับซ้อน อนึ่ง ปัญหาซับไพรม์แสดงให้เห็นได้ชัดทั้งในแง่ของการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินด้วยการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน (Securitization) ในรูปของตราสารหนี้ซึ่งใช้สินเชื่ออสังหาริมทรัพย์ประเภทต่อยมาตรฐานเป็นสินทรัพย์ค้ำประกัน Collateralized Debt Obligation (CDO) และการออกตราสารอนุพันธ์ที่เรียกว่า Credit Default Swaps (CDS) และการที่ประชาชนผู้กู้ยืมเงินขอสินเชื่อเพื่อซื้อบ้านโดยไม่คำนึงถึงความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ และยังคงเสียดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราที่สูงอีกด้วย

ค) ภัยคุกคามด้านความปลอดภัยของสารสนเทศ

ภัยคุกคามด้านความปลอดภัยของสารสนเทศเกิดขึ้นควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แม้ว่าอินเทอร์เน็ตจะมีประโยชน์อย่างมากในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันบนระบบออนไลน์แต่ก็มีความเสี่ยงในการใช้งาน โดยเฉพาะระบบการชำระเงินออนไลน์ซึ่งต้องเผชิญกับความท้าทายจากภัยคุกคามทางโลกไซเบอร์ (Cyber Threat) สร้างความเสียหายเป็นมูลค่ามหาศาลแก่ผู้ใช้ และมีผลกระทบต่อระบบการชำระเงินโดยรวมของประเทศได้หากไม่มีการเฝ้าระวังและหามาตรการป้องกันล่วงหน้า อนึ่ง ในระยะหลัง ภัยคุกคามด้านไซเบอร์ทั้งของไทยและต่างประเทศโดยรวมมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนภัยคุกคามประเภทฉ้อฉลหรือหลอกลวงเพื่อผลประโยชน์ (Fraud) ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้น มีจำนวนรับแจ้งเพิ่มขึ้นในช่วง ๓ ปีที่ผ่านมา (ตารางที่ ๑) ส่วนใหญ่เป็นในลักษณะของการหลอกลวงเอาข้อมูลส่วนบุคคลจากผู้ที่ทำธุรกรรมออนไลน์บนหน้าเว็บไซต์แล้วนำไปปลอมแปลง เลียนแบบ หรือแอบอ้างต่าง ๆ ในภาพรวม ภัยคุกคามด้านไซเบอร์เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ประชาชนต้องเข้าใจในความเสี่ยง ไม่ตกเป็นเหยื่อ และมีความรู้ที่จะป้องกันตนเองจากภัยคุกคามเหล่านี้ เพื่อลดโอกาสที่จะประสบกับความเสียหายลงได้

ตารางที่ ๑ สถิติภัยคุกคามด้านสารสนเทศในประเทศไทย

ประเภทภัยคุกคาม	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	ม.ค.-พ.ค. ๒๕๕๘	ม.ค.-พ.ค. ๒๕๕๙
เนื้อหาที่เป็นภัย (Abusive Content)	๑๓	๘	๘	๒	๐
การโจมตีสภาพความพร้อมใช้งานของระบบ (Availability)	๑๐	๘	๖	๐	๐
ฉ้อโกงหรือหลอกลวงเพื่อผลประโยชน์ (Fraud)	๖๙๔	๑,๐๐๗	๑,๑๔๑	๕๐๓	๔๙๖
ความพยายามรวบรวมข้อมูลของระบบ (Information Gathering)	๘	๒๙	๐	๐	๐
ความมั่นคงปลอดภัยระบบสารสนเทศ (Information Security)	๐	๔	๑	๑	๐
ความพยายามจะบุกรุกเข้าระบบ (Intrusion Attempt)	๓๑๖	๕๐๔	๖๖๔	๓๒๔	๒๔๑
การบุกรุกหรือเจาะระบบได้สำเร็จ (Intrusion)	๖๓๑	๗๐๙	๑,๐๐๕	๓๒๓	๔๙๗
โปรแกรมไม่พึงประสงค์ (Malicious Code)	๗๓	๑,๗๓๘	๑,๕๕๖	๖๔๔	๕๗๒
อื่น ๆ (Others)	๐	๐	๐	๐	๐
รวม	๑,๗๔๕	๔,๐๐๗	๔,๓๗๑	๑,๗๙๗	๑,๘๐๖

ที่มา : สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)

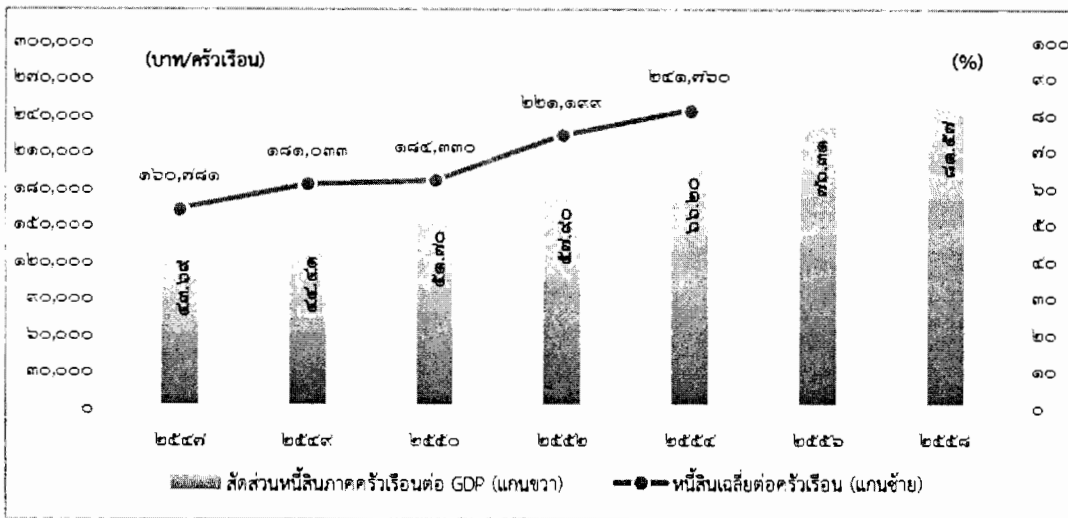
ง) การขยายตัวของหนี้สินภาคครัวเรือน

หนี้สินภาคครัวเรือนไทยนับเป็นปัญหาเรื้อรังในสังคมไทย ผลของการก่อกำเนิดตัวส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาคและเสถียรภาพของระบบการเงินได้ โดยเฉพาะในภาวะที่รายได้ชะงักงัน (Income Shock) ซึ่งทำให้ผู้มีหนี้สินสูญเสียความสามารถในการชำระหนี้ ก่อให้เกิดการบริโภคที่ลดลง อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อฐานะทางการเงินของสถาบันการเงินที่ปล่อยกู้ และมีผลทำให้สถาบันการเงินต้องปล่อยสินเชื่อด้วยความระมัดระวังมากยิ่งขึ้น ทำให้ภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจถึงแหล่งเงินทุนได้ยาก และส่งผลกระทบต่อการลงทุนและการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้ในที่สุด

แม้ว่ารัฐบาลพยายามแก้ปัญหาหนี้สินและความเดือดร้อนของประชาชนด้วยมาตรการต่าง ๆ เช่น โครงการแก้ปัญหาหนี้ภาคประชาชนด้วยการโอนหนี้นอกระบบเข้าสู่ระบบ การจำหน่ายหนี้สูญของเกษตรกร การแก้ปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา แต่มาตรการเหล่านี้เป็นเพียงการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุและช่วยประชาชนได้เพียงระยะสั้น ไม่สามารถทำให้คนไทยจำนวนมากหลุดพ้นจากวงจรหนี้สินได้ นอกจากนี้ ในภาวะที่เศรษฐกิจไทยและโลกกำลังชะลอตัว รัฐบาลต่าง ๆ พยายามกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการดำเนินนโยบายกระตุ้นการบริโภคหรือการใช้จ่ายของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ แต่อาจทำให้ประชาชนบางส่วนขาดความระมัดระวังในการใช้จ่ายและก่อหนี้เพิ่มขึ้น

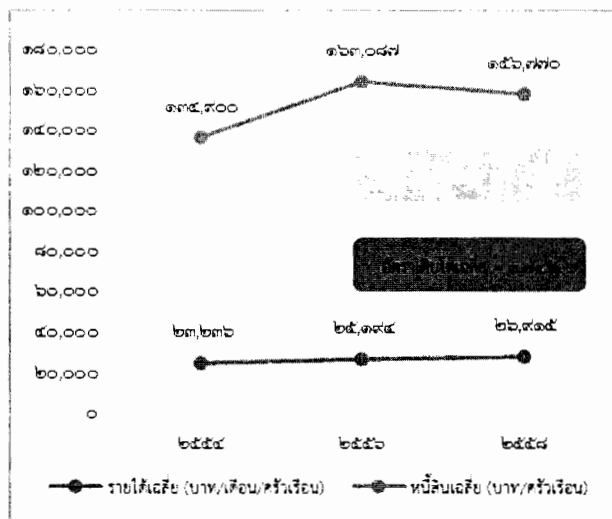
หากพิจารณาหนี้สินของภาคครัวเรือนทั้งประเทศในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๘ จะเห็นว่า ภาคครัวเรือนมีการกักเงินจากสถาบันการเงินในระบบรวมกันเพิ่มขึ้นจาก ๓.๐๔ ล้านล้านบาทในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็น ๑๑.๐๔ ล้านล้านบาทในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ คิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ ๑๒.๔๔ ต่อปี และหากเปรียบเทียบกับขนาดของเศรษฐกิจไทยในแต่ละปี พบว่า สัดส่วนหนี้สินของภาคครัวเรือนต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๔๓.๖๙ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นร้อยละ ๘๑.๖ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ (ภาพที่ ๕) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีหนี้สิน ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่าในช่วงเวลาดังกล่าว หนี้สินเฉลี่ยเพิ่มขึ้นประมาณ ๑.๕ เท่า หากแนวโน้มเป็นเช่นนี้จะเป็ปัญหารุนแรงในอนาคต นอกจากนี้เสถียรภาพทางการเงินของครัวเรือนไทยค่อนข้างเปราะบางในช่วงหลายปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่เกิดวิกฤตการเงินโลก ส่วนหนึ่งเป็นเพราะรายได้ของครัวเรือนเติบโตในอัตราที่ชะลอตัวลงในขณะที่มีการก่อหนี้เพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มจาก ๑.๓๕ แสนบาท ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็น ๑.๖๓ แสนบาท ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ และ ๑.๕๖ แสนบาท ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ คิดเป็นอัตราเพิ่มร้อยละ ๓.๘๓ ต่อปี ในขณะที่รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเติบโตเพียงร้อยละ ๓.๗๔ เท่านั้น (ภาพที่ ๖) ฉะนั้น หากครัวเรือนไทยยังคงก่อหนี้เพิ่มอย่างต่อเนื่องโดยไม่มีการวางแผนทางการเงินหรือมีการบริหารจัดการทางการเงินอย่างรอบคอบ ย่อมสุ่มเสี่ยงที่จะประสบปัญหาทางการเงินและขาดสภาพคล่องไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ต้องผิคนัดชำระหนี้จนกลายเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loan : NPLs) ในที่สุด หากปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีความรุนแรงและลุกลามในวงกว้าง จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสถาบันการเงินและเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ ดังเช่นที่ปรากฏในช่วงวิกฤตการณ์เงินปี พ.ศ. ๒๕๔๐

ภาพที่ ๕ สัดส่วนหนี้สินภาคครัวเรือนต่อ GDP และหนี้สินเฉลี่ยเฉพาะครัวเรือนที่มีหนี้สิน

หมายเหตุ: ๑) สัดส่วนหนี้สินภาคครัวเรือนต่อ GDP คือ สัดส่วนเงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือนของสถาบันการเงินต่างๆ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งคำนวณโดยใช้ข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (NESDB)
 ๒) หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน คือ หนี้สินเฉลี่ยเฉพาะของครัวเรือนที่มีหนี้ ซึ่งคำนวณโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ
 ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ และ NESDB

ภาพที่ ๖ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

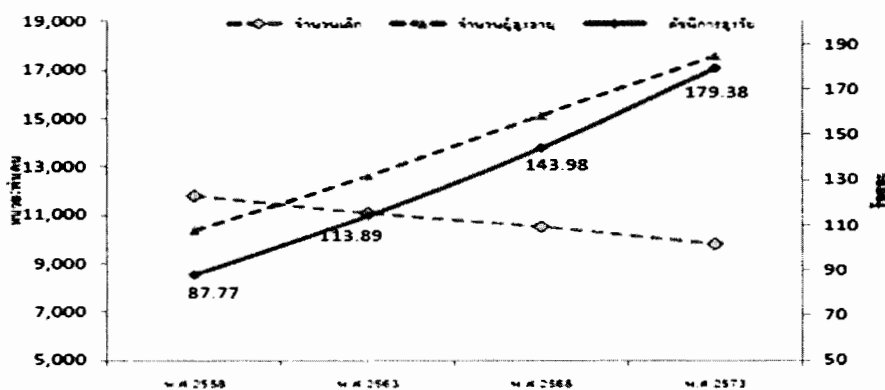
ปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนมีความรุนแรงแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มอาชีพ หนี้สินของครุ นับเป็นตัวอย่างที่มีการกล่าวถึงกันมายาวนาน จากข้อมูลหนี้สินครุของกระทรวงศึกษาธิการในปี พ.ศ. ๒๕๕๕

(อัจฉรา โยมสินธุ์ : ๒๕๕๘)^๒ พบว่า ครูมีหนี้สินรวมกันกว่า ๑.๒ ล้านล้านบาท แบ่งเป็นหนี้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูซึ่งมีสมาชิกรวม ๔๖๐,๐๐๐ คน มีหนี้รวมกัน ๗ แสนล้านบาท โครงการเงินกู้สมาชิกกองทุนเพื่อการฌาปนกิจสงเคราะห์ช่วยเพื่อนครูและบุคลากรทางการศึกษา (ช.พ.ค.) ๑ - ๕ ซึ่งมีสมาชิกประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ คน มีหนี้รวมกัน ๑.๕ แสนล้านบาท หนี้โครงการพัฒนาชีวิตครู ซึ่งมีสมาชิกประมาณ ๖๐,๐๐๐ คน มีหนี้รวมกัน ๕๐,๐๐๐ ล้านบาท และยังมีหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการแก้ปัญหาหนี้สินครูอีก ๑,๐๐๐ ล้านบาท โดยประมาณหนึ่งในสี่ของครูอยู่ในภาวะชักหน้าไม่ถึงหลัง ซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากการขาดความรู้ทางการเงิน ถึงแม้ว่าหลายหน่วยงานได้จัดทำโครงการร่วมกับโรงเรียนมากกว่าหมื่นโรงเรียนแต่ก็ยังไม่ขาดประสิทธิภาพและขาดความต่อเนื่อง ดังนั้นการให้ความรู้ทางการเงินที่มีประสิทธิภาพจึงควรสอนควบคู่ไปกับการส่งเสริมวินัยทางการเงินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จ) ประชากรวัยทำงานกำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบและบางส่วนขาดการตระหนักถึงความจำเป็นในการออมเพื่อการเกษียณอายุ ซึ่งจะก่อภาระการคลังด้านสวัสดิการสังคมมากขึ้น

ความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และการใส่ใจเรื่องสุขภาพทำให้อัตราการตายของคนลดลงและทำให้คนมีอายุยืนยาวมากขึ้นซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้โครงสร้างประชากรของไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในช่วงหลาย ๑๐ ปีที่ผ่านมา ด้วยเหตุนี้ ทำให้ประเทศไทยเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๔ กล่าวคือ ประเทศไทยมีประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ ๑๐ ของประชากรทั้งหมด อนึ่ง จากประมาณการจำนวนผู้สูงอายุและดัชนีการสูงวัย (Ageing Index)^๓ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ภาพที่๗) แสดงให้เห็นว่าจำนวนประชากรสูงวัยมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๗๓ โดยรวมประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้

ภาพที่ ๗ แนวโน้มจำนวนผู้สูงอายุ

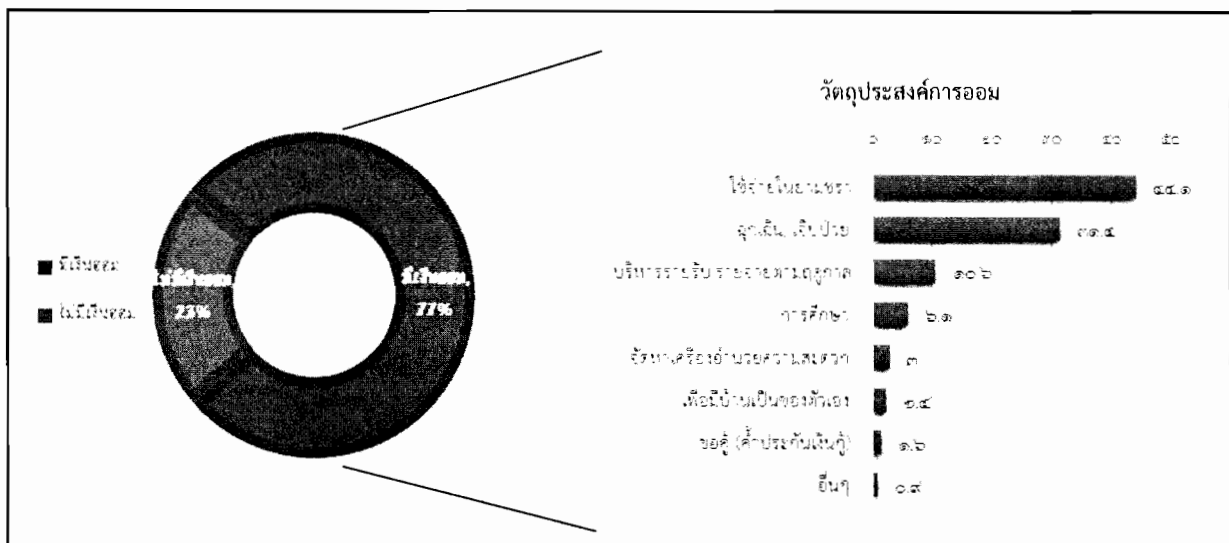
ที่มา : ประมาณการประชากรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๘๓ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ

^๒ อัจฉรา โยมสินธุ์ (๒๕๕๘) ศึกษากลุ่มตัวอย่าง ๗๔ คนซึ่งครอบคลุมผู้บริหารและครูจากโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาสถานศึกษาพอเพียงและจากโรงเรียนเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “ชีวิตพอเพียงของครูแบบอย่าง” ณ วัดป่าเหล้ากุ่มทุ่ง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

^๓ ดัชนีการสูงวัยเป็นค่าดัชนีที่แสดงโครงสร้างการทดแทนกันของประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป) กับกลุ่มประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี) หากดัชนีการสูงวัยมีค่าต่ำกว่า ๑๐๐ แสดงว่าจำนวนประชากรสูงวัยมีน้อยกว่าจำนวนเด็ก ในทางตรงข้าม หากดัชนีมีค่าสูงกว่า ๑๐๐ แสดงว่าจำนวนประชากรสูงวัยมีมากกว่าจำนวนประชากรเด็ก

อนึ่ง จากผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า ผู้มีเงินออมมีสัดส่วนค่อนข้างสูง คิดเป็นประมาณร้อยละ ๗๗.๔ ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่ออมเงินเพื่อใช้จ่ายในยามชราภาพประมาณร้อยละ ๔๔.๑ (ภาพที่ ๘) นอกจากนี้ ผลสำรวจยังพบว่าในกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออมนั้น ร้อยละ ๒๕ มีการออมเงินเพื่อการเกษียณอายุและสามารถออมเงินได้ตามแผนที่วางไว้ และร้อยละ ๓๔.๓ มีการออมเงินเพื่อการเกษียณอายุแต่ยังไม่สามารถทำได้ตามแผนที่วางไว้ แต่กลุ่มคนที่เหลืออีกร้อยละ ๔๐.๗ มีความเสี่ยงที่จะต้องประสบปัญหาฐานะทางการเงินในยามชราภาพ เพราะไม่มีการวางแผนการเงินและไม่ได้ออมเงินเพื่อรองรับค่าใช้จ่ายในช่วงชีวิตหลังการเกษียณอายุ

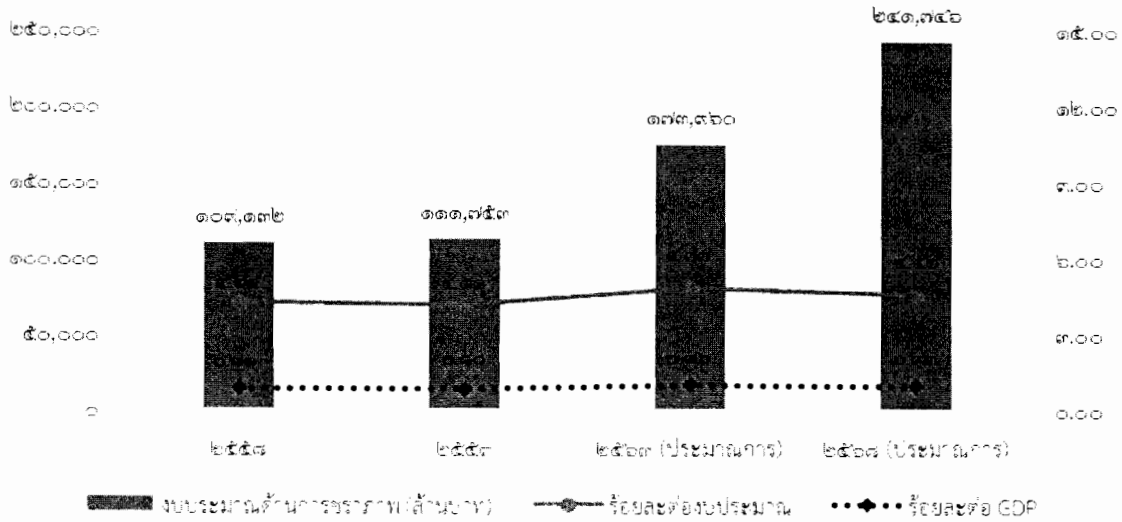
ภาพที่ ๘ สัดส่วนของผู้มีเงินออมและวัตถุประสงค์ของการออม (ร้อยละ)

หมายเหตุ : จำนวนจากกลุ่มตัวอย่าง ๑๐,๖๒๗ ราย และจำนวนผู้มีเงินออม ๘,๒๒๙ ราย
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๖.

ในภาพรวม จะเห็นว่ากลุ่มคนที่กำลังจะเข้าสู่ช่วงวัยสูงอายุและเกษียณจากชีวิตการทำงานเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่จะมีปัญหาในการดำรงชีวิต เนื่องจากมิได้เตรียมตัวในเรื่องการออมเงินและจะเป็นปัญหาสังคมและเป็นภาระทางการคลังหากรัฐบาลต้องจัดสรรเงินงบประมาณจำนวนมากเป็นสวัสดิการแก่กลุ่มบุคคลเหล่านี้ จากประมาณการงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลในการสร้างหลักประกันทางรายได้กรณีชราภาพให้แก่ประชาชนในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ และ พ.ศ. ๒๕๖๘ ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง คาดว่ารัฐบาลจะต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มจากหนึ่งแสนล้านบาท ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็น ๑.๗๔ แสนล้านบาท ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ และ ๒.๔๑ แสนล้านบาท ในปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ตามลำดับ (ภาพที่ ๙) แนวโน้มของสัดส่วนงบประมาณเพื่อหลักประกันรายได้กรณีชราภาพมีปริมาณสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะมีผลกระทบงบประมาณการลงทุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอีกด้วย

ภาพที่ ๙ ประมาณการรายได้รัฐบาลและรายจ่ายสวัสดิการผู้สูงอายุ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๔

หมายเหตุ :

- ๑) ไม่รวมงบประมาณสำหรับการจ่ายเงินเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญข้าราชการเนื่องจากพิจารณาว่าเป็น Deferred Income Payment
 - ๒) รัฐให้เงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพและสงเคราะห์บุตรในอัตรา ร้อยละ ๑ ของค่าจ้างซึ่งในทางปฏิบัติสำนักงานประกันสังคมนำเงินสมทบดังกล่าวจ่ายในกรณีสงเคราะห์บุตรจึงไม่มีงบประมาณกรณีชราภาพในส่วนนี้
 - ๓) เงินสมทบเข้า กบข. กำหนดให้ปรับเพิ่มทุก ๔ ปีตามการปรับฐานเงินเดือนข้าราชการ
 - ๔) เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกำหนดให้เป็นอัตราเดิม ๖๐๐ - ๑,๐๐๐ บาท ตลอดช่วงระยะเวลาที่ประมาณการ
- ที่มา : คณะทำงานขับเคลื่อนการปฏิรูปการออมเพื่อการชราภาพ, การปฏิรูประบบการออมเพื่อการชราภาพ. (ประมาณการโดยสำนักนโยบายเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ณ วันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๙)

ฉ) พฤติกรรมการอ่านที่ไม่สอดคล้องกับพลวัตความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและเทคโนโลยี

ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งเน้นเนื้อหาความรู้และนวัตกรรมนั้น ทักษะด้านการอ่านเป็นทักษะสำคัญประการหนึ่งในบรรดาทักษะที่มีความจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และเป็นทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ (21st Century Skills) ซึ่งเน้นให้แต่ละบุคคลแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง แตกต่างจากยุคที่อุตสาหกรรมเฟื่องฟู ซึ่งทักษะความเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางอาจมีความสำคัญมากกว่าทักษะชีวิต (Life Skill) ในยุคแห่งการเรียนรู้ในปัจจุบัน การขาดข้อมูลข่าวสารทำให้ไม่สามารถสร้างภูมิปัญญาและภูมิคุ้มกันทางปัญญาเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ดี จากผลสำรวจพฤติกรรมการอ่านของคนไทย โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าคนไทยโดยเฉลี่ยใช้เวลาในการอ่านเพียง ๖๖ นาทีต่อวัน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เมื่อเทียบกับ ๓๕ นาทีต่อวัน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จะเห็นว่าคนไทยจะใช้เวลาในการอ่านเพื่อพัฒนาความรู้้น้อยมากและด้อยกว่าประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน ซึ่งอ่านหนังสือมากกว่าคนไทยหลายเท่าตัว กล่าวคือ คนไทยอ่านหนังสือเฉลี่ยในหนึ่งปีเพียง ๕ เล่ม ในขณะที่คนเวียดนามอ่าน ๖๐ เล่ม คนสิงคโปร์อ่าน ๔๕ เล่ม และคนมาเลเซียอ่าน ๔๐ เล่ม ฉะนั้น หากประเทศไทยไม่มีการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ใหม่จากการอ่าน จะทำให้

คนไทยรุ่นใหม่ขาดการเพิ่มพูนและแสวงหาความรู้ที่ได้จากการอ่าน ที่สำคัญการมีพฤติกรรมการอ่านที่ดีจะเป็นปัจจัยสำคัญในการแสวงหาความรู้ทางการเงิน

๑.๔ ภาพรวมของระดับความรู้ทางการเงินและวินัยทางการเงินของคนไทย

ก) ระดับความรู้ทางการเงินของคนไทยค่อนข้างต่ำ

การวิเคราะห์ระดับความรู้ทางการเงินของคนไทย ในหัวข้อนี้จะยึดผลการสำรวจของ ๒ หน่วยงานหลัก เนื่องจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก ประกอบด้วย

- (ก) ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในการสำรวจระดับทักษะทางการเงิน (Financial Literacy) ของคนไทย จำนวน ๑๐,๖๒๗ ราย ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ตามกรอบการวัดผลขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) ใน ๓ ด้าน ได้แก่ ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน^๒
- (ข) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ร่วมกับมูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง (มูลนิธิ สวค.) ในการสำรวจความรู้ทางการเงินของคนไทยจำนวน ๕,๓๑๘ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ในสามด้านเช่นเดียวกับ ธปท. แต่เน้นการวิเคราะห์ความรู้ทางการเงินของประชาชนตามกลุ่มอาชีพเป็นหลัก

ผลการสำรวจของทั้งสองหน่วยงานโดยสังเขปสรุปได้ ดังนี้

๑) ความรู้ทางการเงินของคนไทยโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ : การศึกษาของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ระบุว่าคนไทยด้อยความรู้ทางการเงิน โดยมีคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม (ตารางที่ ๒) และคนไทยมากกว่าร้อยละ ๓๐ มีคะแนนความรู้ทางการเงินอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ส่วนการศึกษาของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) พบว่า คนไทยส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ ๗๓ มีความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างต่ำถึงต่ำที่สุด (ภาพที่ ๑๐)

๒) คนไทยมีคะแนนทักษะทางการเงินต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของ ๑๔ ประเทศที่ร่วมโครงการของ OECD^๓ คนไทยมีคะแนนเฉลี่ยเพียง ๑๒.๙ (ร้อยละ ๕๘.๕ ของคะแนนเต็ม) ในขณะที่คะแนนทักษะทางการเงินเฉลี่ยของ ๑๔ ประเทศอยู่ที่ ๑๓.๗ คะแนน (ร้อยละ ๖๒.๓)

ตารางที่ ๒ คะแนนทักษะทางการเงินโดยเฉลี่ยของคนไทย

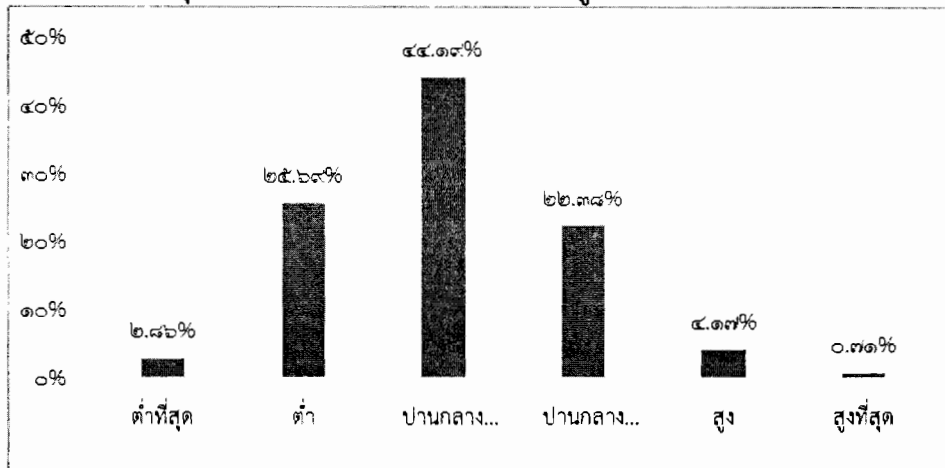
	คะแนนเฉลี่ย	% ต่อคะแนนเต็ม	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด/คะแนนเต็ม
ทักษะทางการเงิน	๑๒.๙	๕๘.๕	๑	๒๒
๑) ความรู้ทางการเงิน	๓.๗	๔๖.๘	๐	๘
๒) พฤติกรรมทางการเงิน	๕.๙	๖๕.๖	๐	๙
๓) ทัศนคติทางการเงิน	๓.๒	๖๔.๕	๑	๕

ที่มา : ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงินธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานผลสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๖.

^๒ ความรู้ทางการเงินหรือทักษะทางการเงิน (Financial Literacy) ตามคำนิยามของ OECD คือ การตระหนัก ความรู้ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญ ความชำนาญทัศนคติและพฤติกรรมในลักษณะที่มีผลให้บุคคลเกิดการตัดสินใจทางการเงินที่ดี และในที่สุดจะช่วยส่งผลให้บุคคลมีสุขภาพทางการเงินที่ดี

^๓ ประเทศที่เข้าร่วมโครงการสำรวจกับ OECD ประกอบด้วยประเทศอัลบาเนียอาร์เมเนียเซอร์เบียบราซิลเอสโตเนีย เยอรมัน ฮังการี ไอร์แลนด์ มาเลเซีย นอร์เวย์ เปรู โปแลนด์ อัฟริกาใต้ สหราชอาณาจักร และหมู่เกาะบริติชเวอร์จิน

ภาพที่ ๑๐ สัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้ทางการเงินภาคประชาชนปี พ.ศ. ๒๕๕๖

ที่มา: สศค. และมูลนิธิ สวค., บทสรุปผู้บริหาร โครงการการให้ความรู้ทางการเงินแก่ประชาชนปี พ.ศ. ๒๕๕๖

๓) **กลุ่มคนที่ควรได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ** เนื่องจากมีระดับความรู้ทางการเงินต่ำกว่ากลุ่มอื่น โดยพิจารณาตามแต่ละมิติต่าง ๆ ดังนี้

มิติเชิงพื้นที่ : ประมาณครึ่งหนึ่งของจังหวัดทั้งหมดในประเทศไทยมีผลการสำรวจทักษะทางการเงินอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยเฉพาะจังหวัดที่อยู่ชายขอบของภาคและหลายจังหวัดที่อยู่ห่างไกลจากจังหวัดศูนย์กลางธุรกิจของภาคควรได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ (ภาพที่ ๑๑)

มิติด้านอายุ : กลุ่มคนวัยเรียนที่มีอายุระหว่าง ๑๕ - ๑๙ ปี และกลุ่มคนวัยเกษียณที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่มีทักษะความรู้ทางการเงินต่ำกว่ากลุ่มอายุ ๒๐ - ๕๙ ปี

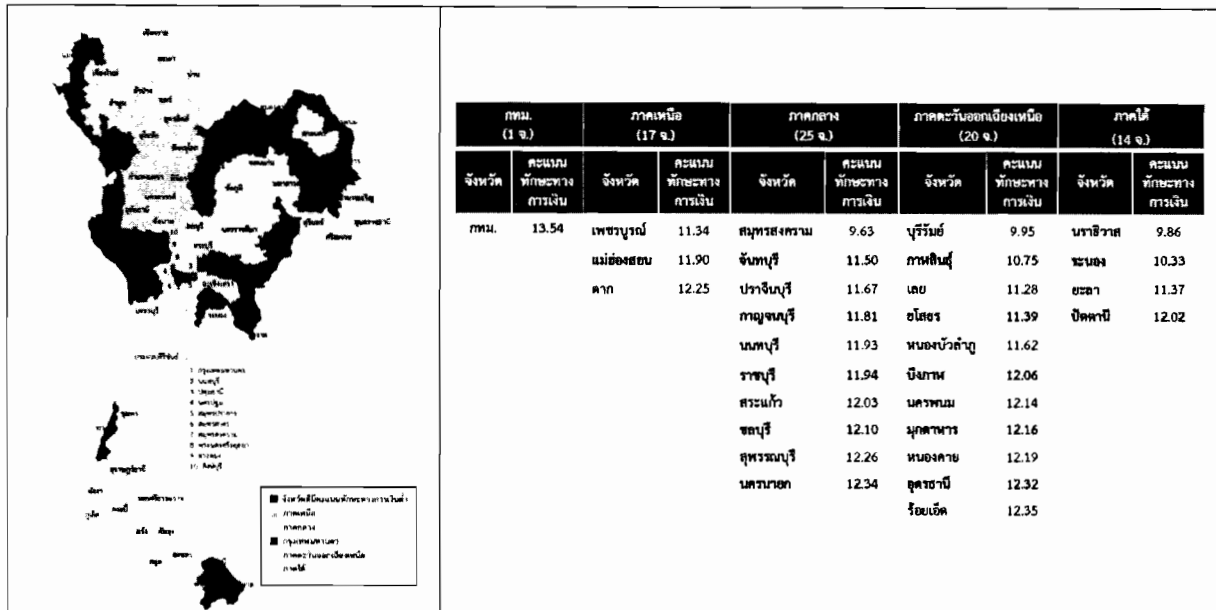
มิติด้านระดับการศึกษา : กลุ่มคนที่มีการศึกษาน้อยโดยเฉพาะในระดับที่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาเป็นกลุ่มที่ควรได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ

มิติด้านรายได้ : ผู้ที่มีรายได้ต่ำเป็นกลุ่มที่ควรได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ แม้มีรายได้ต่ำแต่หากปลูกฝังให้มีวินัยทางการเงินจะมีปัญหาน้อยลง

มิติด้านอาชีพ : ลูกจ้างเอกชน เกษตรกร แม่บ้าน สีมวลชน รวมถึงผู้มีอาชีพอิสระและมีรายได้ต่ำ หรือผู้ที่ทำธุรกิจส่วนตัว เป็นกลุ่มที่มีระดับความรู้ทางการเงินค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีได้อยู่ในระบบความคุ้มครองหรือไม่มีหลักประกันทางสังคม จึงควรได้รับความเอาใจใส่เป็นพิเศษ

๔) **ผู้ที่มีความรู้ทางการเงินต่ำมักขาดความรู้ทางการเงินในหลายด้าน** เช่น การออมเงิน การจัดทำบัญชีการเงินส่วนตัว การจัดทำแผนทางการเงิน การบริหารจัดการรายจ่าย การลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่เหมาะสมตลอดจนความรู้เกี่ยวกับภัยทางการเงิน

ภาพที่ ๑๑ แผนที่ประเทศไทยแสดงระดับทักษะทางการเงินรายจังหวัดและจังหวัดที่มีคะแนนทักษะทางการเงินในเกณฑ์ต่ำในแต่ละภาค

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี ๒๕๕๖.

ข) วินัยทางการเงินมีแนวโน้มด้อยลง

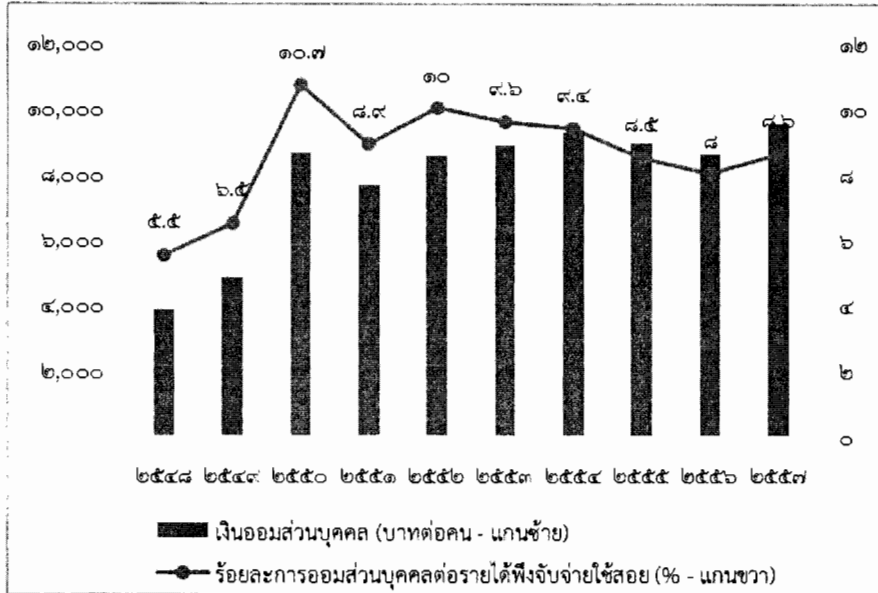
วินัยทางการเงินเป็นหลักการพื้นฐานที่จะทำให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกันและสามารถรับมือกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยไม่ทำให้ต้องประสบกับความเสียหายอย่างรุนแรง ถึงแม้ว่าวินัยทางการเงินเป็นหลักคิดที่จะสร้างเกณฑ์การวัดเพื่อเปรียบเทียบได้ยาก รายงานฉบับนี้จึงทำการประเมินโดยวิธีการทางอ้อมโดยวัดจากระดับภูมิคุ้มกันหรือพัฒนาการในการสร้างภูมิคุ้มกัน เช่น สัดส่วนเงินออมต่อรายได้ของครัวเรือนและสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้

หากพิจารณาตัวชี้วัดทั้งสองข้างต้น จะพบว่าในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นมา วินัยทางการเงินของคนไทยมีแนวโน้มต่ำลง กล่าวคือ ประการที่หนึ่ง คนไทยโดยเฉลี่ยมีการออมเงินคิดเป็นสัดส่วนที่น้อยลงเมื่อเทียบกับรายได้พึงจ่ายใช้สอยส่วนบุคคล (Disposable Personal Income) คือ ลดจากร้อยละ ๑๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นร้อยละ ๘.๖ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ แม้ว่าโดยเฉลี่ยมีเงินออมเพิ่มขึ้นจาก ๘,๕๗๖ บาทต่อคนในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็น ๙,๕๖๑ บาทต่อคนในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ (ภาพที่ ๑๒) ประการที่สอง แม้ว่าภาพรวมภาระหนี้ สัดส่วนการชำระหนี้เงินต้นและดอกเบี้ยต่อรายได้ของครัวเรือนไทย ไม่เปลี่ยนแปลงมากนักในช่วงที่ผ่านมาในระดับร้อยละ ๒๗-๒๘

แต่หากพิจารณาตามชั้นรายได้พบว่า ครัวเรือนจนที่สุดมีความเปราะบางมากที่สุดในด้านความสามารถในการชำระหนี้ (Debt Serviceability) ในอนาคต ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนกลุ่มนี้ที่มีค่าสูงถึงร้อยละ ๔๗-๔๙ (ภาพที่ ๑๓) หากครัวเรือนจนที่สุดกลุ่มนี้ไม่ยึดหลักการและควมมีเหตุผลตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) และไม่พยายามเก็บออมสำหรับใช้ในยามฉุกเฉิน ก็จะเป็นปัญหาเกิดการผิดนัดชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อสร้างรายได้ต่อไปในอนาคต

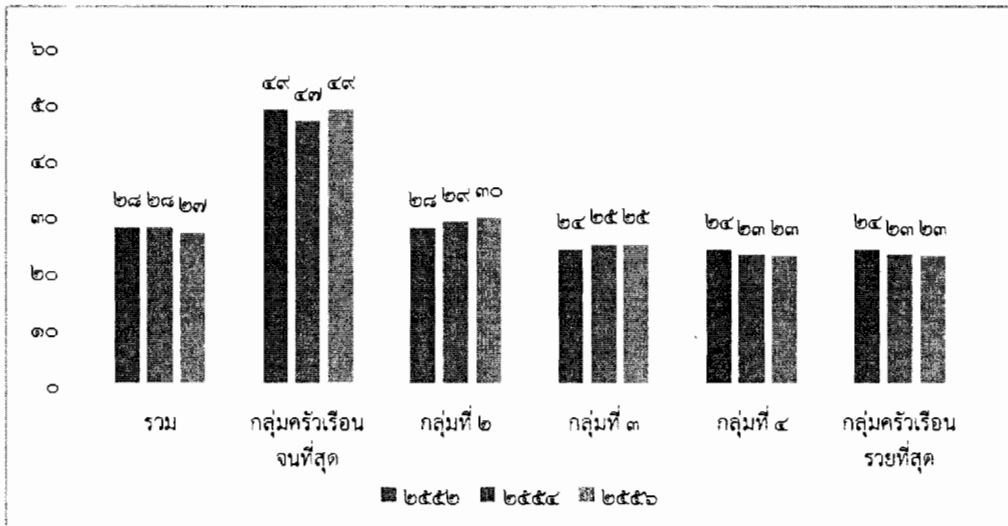
นอกจากนั้น หากจะประเมินความสามารถในการวางแผนทางการเงินเพื่อรองรับการเกษียณอายุ จากผลการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ซึ่งว่ามีคนไทยเพียงประมาณ หนึ่งในสี่ของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมดที่มีการวางแผนทางการเงินและสามารถทำได้ตามแผน (ภาพที่ ๑๔)

ภาพที่ ๑๒ การออมเงินของภาคครัวเรือน

ที่มา : สำนักบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพที่ ๑๓ สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ จำแนกตามชั้นรายได้

ที่มา : อธิภัทรมูทิตาเจริญและคณะ (๒๕๕๘)

ภาพที่ ๑๔ การออมเพื่อเกษียณอายุเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่(หน่วย: ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินออม)

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี ๒๕๕๖.

อย่างไรก็ดี ในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พอช. ได้จัดทำโครงการพัฒนาและกิจกรรมต่างๆ โดยมุ่งหวังที่จะช่วยแก้ปัญหาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของคนในชุมชน แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในการขยายผลไปสู่การแก้ปัญหาในระดับชาติ ตัวอย่างเช่น

- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พอช. ดำเนินโครงการบ้านมั่นคงเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยอาศัยชุมชนเป็นแกนหลักในการแก้ปัญหาและภาคีต่าง ๆ เช่น หน่วยงานท้องถิ่น เทศบาล สถาบันการศึกษา เป็นต้น โดยการให้ความร่วมมือและสนับสนุนงานด้านต่าง ๆ หลักการสำคัญของโครงการนี้ คือ คนในชุมชนเป็นเจ้าของปัญหา จึงควรเข้าใจถึงปัญหาของตนเองคิดค้นความต้องการร่วมกัน กำหนดและวางแผนการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง (Demand Driven) ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นไม่รอคอยหรือหวังพึ่งการสนับสนุนหน่วยงานภายนอก (Supply driven) ปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการบ้านมั่นคง อยู่ที่การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการสร้างความเข้าใจ และมีความเห็นร่วมกันถึงความสำคัญของการปรับพฤติกรรมและการสร้างวินัยในการออม การควบคุมและตัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และการจัดระเบียบวินัยในการดำรงชีวิต เป็นเงื่อนไขสำคัญก่อนที่จะได้รับการสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อนำมาสร้างบ้าน

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้พยายามผลักดันแนวคิดการมีความสุขทางการเงิน (Happy Money) โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเงินและจัดการชีวิต กล่าวคือ แนวทางในการบริหารจัดการเงินที่ดีแบบองค์รวมและสร้างความสมดุลทางการเงิน โดยครอบคลุมตั้งแต่การหาวิธีเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ออมเงิน ทุ้มเงิน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินอย่างยั่งยืน รวมทั้งการปลูกจิตสำนึกด้านวินัยทางการเงิน โดยประสานความร่วมมือกับบริษัทเอกชนหลายแห่งที่มีความมุ่งมั่นที่จะช่วยแก้ไขปัญหาทางการเงินของพนักงาน ตัวอย่างเช่น การแก้ปัญหาค่าใช้จ่ายเกินตัวและหนี้สินบัตรเครดิตของพนักงานของ บริษัท ดาต้าโก้ จำกัด

ซึ่งเป็นผู้ผลิตอุปกรณ์เครื่องใช้สำหรับเด็ก การแก้ปัญหาขาดความรู้ทางการเงิน และการใช้จ่ายเกินตัวของพนักงานของ บริษัท พาเนลพลัส จำกัด ซึ่งเป็นผู้ผลิตเอ็มดีเอฟปาร์ติเกิลบอร์ด และไม่เคลือบผิวเมลามีน เป็นต้น ในภาพรวมปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินการแก้ไขปัญหาทางการเงินของพนักงานภาคเอกชน คือ ตัวผู้บริหารที่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้นำในการสร้างความตระหนักรู้ในปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร ความร่วมมือของหัวหน้างานในการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการสื่อสารและแก้ไขปัญหา และการสร้างช่องทางในการสื่อสารปัญหาและให้คำปรึกษาแก่พนักงาน

๑.๔ ปัญหาของ “วิธีการให้ความรู้ทางการเงินแบบเดิม”

ในช่วงที่ผ่านมา แม้ว่าหน่วยงานและองค์กรหลายแห่งจะพยายามช่วยแก้ไขปัญหาการขาดความรู้ทางการเงินของประชาชนกลุ่มต่างๆ แต่การพัฒนาความรู้ทางการเงินภาคประชาชนและการขับเคลื่อนฯ ในภาพรวมยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร คนไทยโดยเฉลี่ยมีความรู้ทางการเงินอยู่ในเกณฑ์ต่ำและยังไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาสำคัญของวิธีการให้ความรู้ทางการเงินแบบเดิม มีดังนี้

ก) หลายหน่วยงานให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชน แต่ทำงานแบบแยกส่วน (Fragmented) ขาดการบูรณาการงานร่วมกัน ทำให้ไม่มีความสอดคล้องกันทั้งในแง่ความร่วมมือและการจัดทำเนื้อหาหลักสูตรมาตรฐานร่วมกัน

การพัฒนากิจกรรมหรือโครงการให้ความรู้ทางการเงินต่าง ๆ ค่อนข้างกระจัดกระจาย (Fragmented) ขาดการบูรณาการการพัฒนาความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงาน กล่าวคือ หน่วยงานอิสระและภาคเอกชนมีการจัดทำโครงการเพื่อให้ความรู้ทางการเงินและส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ของตนเอง ดังนั้น เนื้อหาสาระมักจำกัดอยู่ภายในกรอบพันธกิจขององค์กรเท่านั้น (ตารางที่ ๓) มิได้มีการพัฒนาหลักสูตรหรือกำหนดมาตรฐานความรู้ทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายแต่ละช่วงวัย มีผลทำให้หลายหลักสูตรเกิดความซ้ำซ้อน เนื้อหาไม่ครบถ้วน กลุ่มเป้าหมายนั้นมีหลายกลุ่ม เช่น ประชาชนทั่วไป นักเรียน นักศึกษา ครู เกษตรกร แรงงาน และผู้ค้าขายรายย่อยอิสระ ดังนั้น หลักสูตรจึงควรมีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่ความรู้ทั่วไปด้านการออม การลงทุน การวางแผนการเงิน การบริหารความเสี่ยง การวางแผนเกษียณ ไปจนถึงการแก้ปัญหาหนี้ นอกจากนี้ แต่ละหน่วยงานได้เลือกใช้สื่อหรือรูปแบบการให้ความรู้ที่แตกต่างกันไป เช่น สื่อออนไลน์ วิทยุทัศน์ การอบรม และสัมมนา เป็นต้น แต่ก็ยังไม่สามารถสื่อสารให้เกิดผลในการปรับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายได้ เพราะขาดการทำวิจัย การติดตาม และพัฒนา เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึก (Consumer Insight) ของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมแก่กลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม จึงทำให้ไม่มีข้อมูลเพียงพอ สำหรับการวางกลยุทธ์ในการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ และตรงกับความต้องการหรือเหมาะกับวัยของกลุ่มเป้าหมายนั้นๆ ทั้งในด้านเนื้อหา (Content) วิธีการหรือแนวทาง (Methodology) ช่องทางการสื่อสาร รวมถึงประเภทสื่อที่ควรเลือกใช้ ผลที่ตามมา คือ ภาพของการขับเคลื่อนการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินและส่งเสริมวินัยทางการเงินยังไม่สามารถขับเคลื่อนองค์ทุกภาคส่วนของประเทศ (All the parts of the country)

ตารางที่ ๓ กลุ่มเนื้อหาความรู้ทางการเงินของหน่วยงานต่างๆ

Content	Financial Institution/Organization										
	BOT	SEC	TFIIC ^{1/}	GPF ^{2/}	DPA ^{3/}	CAD ^{4/}	MOE ^{5/}	VISA	TBMA ^{6/}	GSB & BAAC ^{7/}	NCB ^{8/}
Financial planning	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓			
Income generation	✓	✓		✓			✓	✓			
Saving	✓	✓		✓	✓		✓	✓		✓	
Investment	✓	✓	✓	✓			✓		✓		
Credit & debt management	✓	✓		✓			✓	✓			✓
Protection and insurance	✓	✓			✓						
Getting helps & information	✓	✓			✓	✓	✓	✓			

หมายเหตุ ^{1/} Thailand Financial Instrument Information Center (ศูนย์ข้อมูลตราสารการเงินแห่งประเทศไทย)

^{2/} Government Pension Fund (กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ หรือ กบข.)

^{3/} Deposit Protection Agency (สถาบันคุ้มครองเงินฝาก)

^{4/} Cooperative Auditing Department (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์)

^{5/} Ministry of Education (กระทรวงศึกษาธิการ)

^{6/} The Thai Bond Market Association (สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย)

^{7/} Government Savings Bank (ธนาคารออมสิน) Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร)

^{8/} National Credit Bureau (บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด)

ที่มา : มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลังและ <http://www.diy4wealth.com/> (สนับสนุนโดย สสส.)

ข) การกระจายภาระหน้าที่ระหว่างหน่วยงานต่างๆไม่เท่าเทียมและทั่วถึง

ครูมีภาระและหน้าที่ความรับผิดชอบในการสอนเนื้อหาวิชาหลักต่าง ๆ ในขณะที่หน่วยงานต่าง ๆ มักมอบภาระหน้าที่เพิ่มเติมในการให้ความรู้ด้านต่างๆ อาทิเช่น ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการต่อต้านทุจริต ด้านสุขภาพ ด้านหน้าที่พลเมือง และด้านความรู้ทางการเงิน นอกจากนี้ ยังมีการขาดแคลนครู โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก^๖ รวมทั้งครูเองก็มิได้มีความชำนาญในเนื้อหาวิชาที่มีใช้เนื้อหาวิชาหลัก การไม่คำนึงถึงความพร้อมของครูโดยการมอบหมายภาระหน้าที่ส่วนเพิ่ม ทำให้ครูต้องรับภาระอย่างหนัก และทำให้ไม่สามารถสอนเนื้อหาวิชาหลักได้อย่างเต็มที่ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและคุณภาพการสอน โดยสรุปจะเห็นว่า การผลักภาระหน้าที่ในการให้ความรู้ทางการเงินของเด็กและเยาวชนไปให้ฝ่ายต่าง ๆ เช่น ครู โรงเรียน หน่วยงานหรือองค์กรของภาครัฐและเอกชน ยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาความรู้ การให้ความสำคัญแก่บทบาทของสถาบันครอบครัวน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดในการให้ความรู้ทางการเงินแก่เด็กและเยาวชน

^๖ การศึกษาเรื่อง “ปัญหาขาดแคลนครูในโรงเรียนขนาดเล็กแก้ไขอย่างไรดี” ของ ศุภณัฐ ศิวะฉิมวัฒน์(๒๕๕๘) ชี้ว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีโรงเรียนขนาดเล็กประมาณ ๑.๕ หมื่นแห่งและในจำนวนนี้ ประมาณร้อยละ ๙๐ มีจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียนหรือขาดแคลนครูรวมกันมากถึง ๔.๓ หมื่นคน

ค) สถาบันการเงินชุมชนและบุคลากรไม่มีความพร้อมในการให้ความรู้และข้อมูล

ปัญหาการขาดความรู้ทางการบริหารจัดการเงินไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในระดับปัจเจกบุคคลเท่านั้น แต่สถาบันการเงินชุมชนต่างๆ ที่ให้บริการทางการเงินแก่ประชาชนระดับฐานรากมักขาดความรู้และความชำนาญด้านการบริหารจัดการทางการเงิน ขาดมาตรฐานในการบริหารงานและการบริหารจัดการความเสี่ยงด้วยเช่นกัน

ในช่วงที่ผ่านมาในระดับชุมชน กลุ่มผู้มีรายได้น้อย ผู้มีรายได้น้อยในเมือง และประชาชนในชนบทอยู่ห่างไกล^๗ ได้ร่วมกันจัดตั้งองค์กรการเงินชุมชนขึ้น ซึ่งมีชื่อเรียกหลากหลาย เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนเมือง เป็นต้น และเป็นองค์กรหลักที่ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญที่จะลดความเหลื่อมล้ำของโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐหรือของสถาบันการเงินในระบบ โดยการพัฒนาศาสนิกในชุมชนให้มีวินัยในการออม พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว รวมถึง เสริมสร้างความเข้มแข็งของคนในชุมชน ตลอดจนพัฒนาโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคม และสร้างความมั่นคงในระดับท้องถิ่น เช่น ทำหน้าที่ให้บริการด้านการเงินเพื่อเป็นแหล่งทุนในการพัฒนาอาชีพ ต่อยอดอาชีพเดิมหรือพัฒนาอาชีพใหม่ ให้บริการด้านการออมและการจัดการสวัสดิการสังคม แก้ไขปัญหาของชุมชนผ่านระบบชุมชน พลังกลุ่ม หรือพลังชุมชน ซึ่งให้ความสำคัญแก่กระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและร่วมมือของคนในชุมชน โดยที่แต่ละองค์กรมีรูปแบบการบริหารจัดการที่หลากหลายขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่

องค์กรการเงินชุมชนต่าง ๆ ในปัจจุบันสามารถแบ่ง ออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑) องค์กรการเงินชุมชนกึ่งในระบบ ซึ่งมีกฎหมายรองรับ มีฐานะเป็นนิติบุคคล ได้แก่ สหกรณ์ประเภทต่าง ๆ กลุ่มเครดิตยูเนียน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น ๒) องค์กรการเงินชุมชนแบบพึ่งตนเอง โดยที่ชุมชนริเริ่มดำเนินการกันเอง ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มออมทรัพย์สัจจะ ธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนเมือง เป็นต้น แม้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะไม่มีส่วนในการจัดการและเปิดเผยข้อมูลขององค์กรการเงินประเภทต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน แต่จากข้อมูลหลายแหล่งประมาณการว่าองค์กรการเงินชุมชนในปัจจุบัน มีจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่า ๑.๒๕ แสนแห่ง และดูแลสมาชิกไม่น้อยกว่า ๓๐ ล้านราย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๔๖ ของประชากรทั้งประเทศ (ตารางที่ ๔) อย่างไรก็ตาม องค์กรเหล่านี้มีศักยภาพไม่เท่ากัน บางส่วนไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะให้ความรู้ทางการเงินแก่สมาชิกในชุมชนในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม ส่วนหนึ่งเป็นเพราะผู้บริหารองค์กรหรือกรรมการมีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการการเงินค่อนข้างจำกัด ส่วนใหญ่เป็นเพียงการให้บริการทางการเงินตามสิทธิของสมาชิกเท่านั้น นอกจากนี้ องค์กรการเงินชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดโครงสร้างที่เอื้อให้เกิดความยั่งยืนและขาดการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ

^๗ กลุ่มผู้มีรายได้น้อย ผู้มีรายได้น้อยในเมือง และประชาชนที่อยู่ห่างไกลในชนบท มีลักษณะร่วมที่สำคัญ คือ มีฐานะยากจน เป็นแรงงานนอกระบบ มีรายได้ไม่แน่นอน เป็นผู้ที่ไม่เข้าถึงระบบสวัสดิการ การบริการด้านการเงิน และสินเชื่อที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มีอยู่ในระบบทั้งรัฐและเอกชน

ตารางที่ ๔ จำนวนองค์กรการเงินฐานรากและสมาชิก

	จำนวนกลุ่ม/องค์กร	จำนวนสมาชิก (ล้านราย)
ธนาคารหมู่บ้าน ^๑	๑,๒๙๐	๐.๒๔
กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ^๑	๔๓๐	๐.๓๔
กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนเมือง ^๑	๑,๕๑๙	๐.๘๕
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ^๑	๓๕,๘๙๑	๔.๕๖
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ^๒	๗๙,๒๕๕	๑๒.๘๐
สหกรณ์ประเภทต่าง ๆ ^๓	๗,๐๑๙	๑๑.๔๙
รวม	๑๒๕,๔๐๔	๓๐.๒๘

ที่มา: ^๑ นางสาวพรรณทิพย์ เพชรมาก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ปี ๒๕๕๓

^๒ สำนักงบประมาณของรัฐสภา, รายงานการศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน ๒๕๕๖)

^๓ กรมส่งเสริมสหกรณ์ (ข้อมูล ณ วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๙)

นอกจากองค์กรการเงินระดับฐานรากข้างต้นแล้ว กองทุนการออมแห่งชาติเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับการจัดตั้ง ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ แต่มีขนาดเล็กทั้งในแง่ทรัพยากรทางการเงินและจำนวนบุคลากร กล่าวคือ มีจำนวนพนักงานเพียง ๓๐ คน แต่ต้องดูแลสมาชิกกว่า ๔ แสนคน ซึ่งไม่อยู่ในระบบบำนาญ บำนาญของภาครัฐและเอกชน จึงทำให้ไม่สามารถขยายผลความสำเร็จของการส่งเสริมการออมได้ในวงกว้าง ขาดการวิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงแก่นของปัญหาของคนในแต่ละกลุ่ม

ในทางปฏิบัติ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างวินัยทางการเงิน แต่การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ มักเป็นในรูปของการให้ความรู้ และการสร้างความตระหนัก (Awareness) แต่ไม่ได้สร้างแรงจูงใจ (Incentive) ในการปฏิบัติ และไม่ทำให้เกิดวินัยทางการเงินได้ การแก้ปัญหาหนี้สินของกลุ่มคนต่าง ๆ ยังไม่เน้นประเด็นหลัก ขาดความเข้าใจในแก่นของปัญหา เช่น ครัวเป็นหนี้มาก มีหลายสาเหตุ เช่น ความไม่รู้ การรักษาสถานะ และการมีหน้าตาในสังคม เป็นต้น ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่เหมาะสมแก่ช่วงอายุในแต่ละกลุ่มวัยซึ่งมีเรื่องที่ต้องใส่ใจแตกต่างกัน

ง) ขาดการผนึกกำลังในการสื่อสารให้เป็นการรณรงค์ระดับชาติ (National Campaign)

แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาหลายหน่วยงานพยายามส่งสัญญาณความสำคัญของความรู้ทางการเงินผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสื่อหลัก เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อดิจิทัลในแพลตฟอร์มต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายและรวดเร็ว แต่ก็ไม่ได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและยังไม่เคยมีการจัดทำโครงการรณรงค์ในระดับชาติ (National Campaign) แบบบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในทางตรงกันข้าม ภาคเอกชนกลับมีการใช้สื่อการตลาด โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อชักจูง กระตุ้นพฤติกรรมการก่อหนี้ รวมถึง การย้าเตือนความทรงจำของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่องก่อให้เกิดกระแสบริโภคนิยมในสังคม ซึ่งหากปล่อยให้เกิดขึ้นโดยขาดการควบคุมย่อมมีผลลดทอนประสิทธิภาพและความพยายามที่กระตุ้นวินัยทางการเงินของคนในสังคม

๑.๔ แนวทางปฏิบัติในต่างประเทศ

แม้ว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้จัดทำโครงการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องตามกรอบพันธกิจของหน่วยงาน แต่ก็ไม่ได้มีการบูรณาการความร่วมมือในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องแบบองค์รวม การที่ไม่มีการประสานร่วมมือและบูรณาการงานร่วมกัน เป็นเพราะประเทศไทยยังไม่มีแผนแม่บทที่จะช่วยทำให้เกิดการขับเคลื่อนโครงการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชนไปในทิศทางและแนวทางการทำงานที่สอดคล้องประสานระหว่างหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งแตกต่างจากประสบการณ์ของต่างประเทศที่มีแผนยุทธศาสตร์แห่งชาติ (National Strategy) ในการยกระดับความรู้ทางการเงินของประชาชน (ตาราง ๕)

ตารางที่ ๕ สถานภาพของแผนยุทธศาสตร์ว่าด้วยความรู้ทางการเงิน (ณ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘)

สถานภาพของแผนฯ	จำนวน (ประเทศ)	รายชื่อ
๑) แผนยุทธศาสตร์ฯ อยู่ระหว่างการปรับปรุง/แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๒ อยู่ระหว่างการบังคับใช้	๑๑	ออสเตรเลีย สาธารณรัฐจีน ญี่ปุ่น มาเลเซีย เนเธอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ สาธารณรัฐสโลวาเกีย สเปน สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา
๒) แผนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับที่ ๑ อยู่ระหว่างการบังคับใช้	๒๓	อเมเนีย เบลเยียม บราซิล แคนาดา โครเอเชีย เดนมาร์ก เอสโตเนีย กานา ฮังการี อินเดีย อินโดนีเซีย ไอร์แลนด์ อิสราเอล เกาหลี ลัตเวีย โมร็อกโก ไนจีเรีย โปรตุเกส รัสเซีย สโลวีเนียแอฟริกาใต้ สวีเดน ตุรกี
๓) แผนยุทธศาสตร์ฯ อยู่ระหว่างการออกแบบ	๒๕	อาร์เจนตินา ชิลี จีน โคลอมเบีย คอสตาริกา เอลซาวาดอร์ ฝรั่งเศส กัวเตมาลา เคนยา คีร์กีซสถาน เลบานอน มาลาวี แม็กซิโก ปากีสถาน ปารากวัย เปรู โปแลนด์ โรมาเนีย ซาอุดีอาระเบีย เซอร์เบีย แทนซาเนีย <i>ไทย</i> อุกันดา อุรุกวัย แซมเบีย
๔) แผนยุทธศาสตร์ฯ อยู่ในขั้นตอนของการวางแผน	๕	ออสเตรเลีย มาเซโดเนีย ฟิลิปปินส์ ยูเครน ซิมบับเว

ที่มา : OECD, *National Strategies for Financial Education OECD/INFE Policy Handbook*.

ตัวอย่างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ประเทศต่างๆ

National Strategy for Financial Literacy ๒๐๑๑ ของสหรัฐอเมริกา

วิสัยทัศน์:

ประชาชนชาวอเมริกันและครอบครัวมีสุขภาวะทางการเงิน (Financial Well-being) ที่ยั่งยืน

พันธกิจ:

กำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์สำหรับด้านนโยบาย การศึกษา การปฏิบัติ การวิจัย และการประสานงานเพื่อให้ประชาชนชาวอเมริกันและครอบครัวมีข้อมูลสำหรับการตัดสินใจทางการเงินอย่างชาญฉลาด

เป้าหมาย:

๑. การเพิ่มความตระหนักและสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษาด้านการเงินที่มีประสิทธิภาพ
สิ่งสำคัญที่ควรดำเนินการ คือ พยายามให้ประชาชนทั่วไปและครอบครัวมีความตระหนักถึงความสำคัญของความรู้ทางการเงิน อีกทั้ง สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ทางการเงิน
๒. การรวบรวมองค์ความรู้ทางด้านการเงิน
ควรมีการกำหนดความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเงินส่วนบุคคลซึ่งมีความจำเป็นสำหรับแต่ละช่วงวัย เพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถตัดสินใจทางการเงินอย่างชาญฉลาดเนื่องจากมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ
๓. การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานการศึกษาทางการเงิน
พัฒนาแนวทางในการจัดทำเนื้อหา การอบรม รวมถึงช่องทางในการให้การศึกษาเกี่ยวกับความรู้ทางการเงิน นอกจากนี้ ควรมีการสนับสนุนโอกาสสำหรับการเป็นหุ้นส่วนหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูล
๔. การแสวงหา ส่งเสริม และแบ่งปันแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ
สนับสนุนการใช้การวิจัยและการประเมินเพื่อระบุโปรแกรมหรือแนวการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ

National Strategy for Financial Literacy ของแคนาดา

วิสัยทัศน์:

เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางการเงินให้กับชาวแคนาดาและครอบครัว

ยุทธศาสตร์:

เน้นการมีส่วนร่วมของสาธารณะ ภาคเอกชน รวมถึงองค์กรที่ไม่แสวงกำไรต่างๆ ในการส่งเสริมความรู้ทางการเงินให้กับประชาชนชาวแคนาดา รวมถึงส่งเสริมโอกาสให้คนเหล่านี้สามารถบริหารจัดการเงินและหนี้อย่างฉลาด สามารถวางแผนและออมเงินสำหรับอนาคต รวมถึงสามารถป้องกันตนเองจากปัญหาการทุจริตทางการเงิน

เป้าหมาย:

๑. การบริหารจัดการเงินและหนี้สินอย่างชาญฉลาด
เนื่องจากการบริหารจัดการเงินเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน ประชาชนชาวแคนาดาจึงควรมีความรู้และทักษะทางการเงินที่แข็งแกร่ง ทั้งการเรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากเงินที่หามาได้อย่างเต็มที่ การใช้เงินอย่างรอบคอบและชาญฉลาดตามความจำเป็น นอกจากนี้ ชาวแคนาดาควรได้รับการปลูกฝังอุปนิสัยและทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินตลอดช่วงชีวิต รวมถึงได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อต่อยอดความรู้พื้นฐาน รวมถึงเรียนรู้วิธีที่จะจัดการเรื่องการเงินภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
๒. การวางแผนและเก็บออมสำหรับอนาคต
ส่วนสำคัญของความรู้ทางการเงินคือการตั้งเป้าหมายทางการเงิน การวางแผนสำหรับเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ และหาแนวทางที่จะทำให้บรรลุถึงเป้าหมายเหล่านั้น เช่น เป้าหมายระยะสั้นเกี่ยวกับการซื้อคอมพิวเตอร์ การวางแผนสำหรับการศึกษา หรือการวางแผนสำหรับเกษียณ เป็นต้น นอกจากนี้ ชาวแคนาดาควรได้รับความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินต่างๆ ผลประโยชน์ ต้นทุน และความเสียของแต่ละผลิตภัณฑ์ ตระหนักและเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน
๓. การป้องกันปัญหาการทุจริตทางการเงิน
เนื่องจากปัจจุบันปัญหาการทุจริต สแกม (อีเมลล์โฆษณาชวนเชื่อ) และการฉ้อโกงทางการเงินเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ประชาชนทั่วไปมีความเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อของการทุจริตดังกล่าว ดังนั้น ชาวแคนาดาควรที่จะสามารถดู แล รมั้ตระวัง/ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากความเสียหายเหล่านั้น หากต้องเผชิญความเสี่ยงดังกล่าว ควรรู้แหล่งหรือหน่วยงานที่จะขอรับความช่วยเหลือ

องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ได้แนะนำหลักการให้ความรู้ทางการเงินไว้ ดังนี้

๑. กระบวนการให้ความรู้ทางการเงินแก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ต้องไม่จำกัดอยู่ที่ข้อมูลทางการเงินและการให้คำแนะนำแก่กลุ่มเป้าหมายเท่านั้น แต่ต้องครอบคลุมไปถึงการทำให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินและความเสี่ยง ได้รับการพัฒนาทักษะและตระหนักรู้ถึงโอกาสและความเสี่ยงทางการเงิน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจและเลือกใช้วิธีที่จะยกระดับความเป็นอยู่ทางการเงินให้ดีขึ้น

๒. ในการเสริมสร้างศักยภาพทางการเงินของกลุ่มเป้าหมายนั้น จำเป็นต้องให้ความรู้ทางการเงินและการอบรมอย่างเหมาะสมแก่คนกลุ่มต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมและปราศจากความลำเอียง ทั้งนี้ โครงการพัฒนาศักยภาพต่าง ๆ ควรได้รับการออกแบบและพัฒนาขึ้นโดยเน้นไปที่ประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการ

๓. โครงการให้ความรู้ทางการเงินควรเน้นเนื้อหาสาระสำคัญลำดับต้น ๆ ก่อน เช่น การออมเงิน การบริหารจัดการหนี้สิน การทำประกันชีวิต ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์และคณิตศาสตร์การเงิน การประเมินความเพียงพอทางการเงินสำหรับการใช้ชีวิตในวัยเกษียณ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เนื้อหาความรู้ทางการเงินควรได้รับการปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือบริบทในแต่ละประเทศ

๔. การให้ความรู้ทางการเงินควรเน้นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญในการสนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจ สร้างความมั่นใจและเสถียรภาพของระบบสถาบันการเงิน อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมความรู้ทางการเงินไม่สามารถไปทดแทนกฎระเบียบที่ใช้ในการกำกับดูแลเสถียรภาพของระบบการเงิน แต่เป็นเพียงส่วนเสริมเท่านั้น

๕. นอกจากการให้ความรู้ทางการเงินแล้ว หน่วยงานกำกับจำเป็นต้องมีกฎหมายที่ดูแลสถาบันการเงินและให้ความคุ้มครองผู้บริโภค

๖. ควรส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของสถาบันการเงินในการให้ความรู้ทางการเงิน และควรนับเอากิจกรรมการให้ความรู้ทางการเงินเป็นองค์ประกอบหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับธรรมาภิบาลที่ดีของสถาบันการเงิน กล่าวคือ สถาบันการเงินควรมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการให้ข้อมูลและคำแนะนำทางด้านการเงิน รวมถึงการสร้างความรู้ตระหนักรู้ให้กับลูกค้าของสถาบันการเงินตนเอง

๗. โครงการให้ความรู้ทางการเงินควรได้รับการออกแบบโดยเน้นไปที่การยกระดับทักษะทางการเงินของกลุ่มประชากรเป้าหมายให้ดีขึ้น อนึ่ง ความรู้ทางการเงินเป็นกระบวนการเรียนรู้ระยะยาวตลอดช่วงชีวิต (Lifelong Learning) และเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องโดยที่กลุ่มคนในแต่ละช่วงชีวิตจะมีความต้องการความรู้ทางการเงินที่แตกต่างกันตามความซับซ้อนของตลาดการเงินและข้อมูล

๒. ข้อเสนอแนะทางการปฏิรูประบบการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน

ที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ดำเนินโครงการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินและส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน โดยไม่มีการกำหนดทิศทางระดับชาติ รวมทั้ง ขาดการบูรณาการงานในแต่ละองคาพยพเข้าด้วยกัน จึงทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนมากพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม ฉะนั้น รัฐบาลจึงควรผลักดันการขับเคลื่อนและการปฏิรูประบบการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชนแบบบูรณาการอย่างสมดุล โดยสานพลังของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน

ส่วนแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปฯ นั้น รัฐบาลควรวางทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยมีระยะเวลาการดำเนินการเริ่มจากปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยดำเนินการดังนี้

๑) ยกระดับเรื่องการปฏิรูประบบการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชนเป็นวาระสำคัญระดับชาติ

๒) กำหนดเป้าหมายสำคัญของยุทธศาสตร์ คือ ประชาชนมีความสามารถในการ

๒.๑) วางแผนและเก็บออมสำหรับอนาคต ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการออม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องมือทางการเงินใหม่ๆ สำหรับการออมเงินเพื่ออนาคต

๒.๒) บริหารจัดการเงินและหนี้สินอย่างชาญฉลาด ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเครื่องมือทางการเงินและสามารถมีวินัยในการบริหารจัดการเงินและหนี้สินได้อย่างชาญฉลาด

๒.๓) มีความเข้าใจภัยทางการเงินและความเสี่ยงทางการเงิน ในด้านต่างๆ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ มีภูมิคุ้มกันไม่ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพและสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงทางการเงินของตนเองได้อย่างรอบคอบ

๓) จัดตั้งรูปแบบการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ โดยแต่งตั้ง คณะกรรมการยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน (National Strategy for Financial Literacy and Discipline Committee) ภายใต้วาระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อหน้าที่กำหนดแผนยุทธศาสตร์ กำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงานและขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ ติดตามประสานงานสนับสนุนหรือเร่งรัดการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวทางการบูรณาการความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆทั้งนี้รวมถึง

๓.๑) จัดตั้งคณะทำงาน National Strategy for Financial Literacy and Discipline Working Group เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ในการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน (National Strategy for Financial Literacy and Discipline)

๓.๒) จัดทำยุทธศาสตร์(National Strategy)^๔ โดยกำหนดเป้าหมาย (Financial Literacy and Discipline Aspiration) ที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกหน่วยงานมีเป้าหมายเดียวกัน เกิดการทำงานที่เคลื่อนตัวไปข้างหน้าครบทุกองคาพยพ โดยกำหนดกรอบระยะเวลาในการทำงานที่ชัดเจน (Timeline) ของกระบวนการแต่ละขั้นตอนและแหล่งเงินทุนที่ใช้สนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

๓.๓) กำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยการจัดกลุ่มประชาชน (Population Segmentation) การกำหนดกลยุทธ์และเนื้อหาความรู้ทางการเงินควรปรับให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มประชาชน และพฤติกรรมของประชาชนเพื่อให้เกิดภูมิปัญญาทางการเงิน (Financial Wisdom) และความมั่นคงทางการเงิน ทั้งนี้ สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ ประกอบด้วย (ก) การให้ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) (ข) การเพิ่มทักษะทางการเงิน (Financial Skills) และ (ค) การสร้างวินัยทางการเงิน (Financial Discipline) ซึ่งนำไปสู่ “การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงิน” เพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ และเพื่อให้

^๔ ให้สอดคล้องกับ (ก) บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ (ฉบับปรับปรุง) มาตรา ๒๙๒ (๓) “ดำเนินการให้ประชาชนและองค์กรชุมชนมีความเท่าเทียมกันในเชิงโอกาส มีความรู้พื้นฐานทางการเงิน เข้าถึงบริการทางการเงินขั้นพื้นฐานในรูปแบบของกองทุนการออมชุมชน สหกรณ์ชุมชน ระบบธนาคาร ตลาดทุนหรือรูปแบบอื่น” (ข) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติว่าด้วยเรื่องการพัฒนาความรู้ประชาชนในหลายข้อ เช่น ด้านเป้าหมาย ข้อ ๔.๔.๔ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพคน แนวทางพัฒนา ข้อ ๕.๔ การพัฒนาศักยภาพคนให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ๕.๔.๒ การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ (ค) แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน (Financial Sector Master Plan III: FSMP III) ของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน ข้อ ๔.๒ การส่งเสริมความรู้ทางการเงินและการคุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน เป็นกลยุทธ์สำคัญโดยมีเป้าหมายที่จะผลักดันให้เรื่องการให้ความรู้ทางการเงินเป็นวาระแห่งชาติ

แผนงานการให้ความรู้ทางการเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยในเบื้องต้นแบ่งกลุ่มประชากรตามช่วงวัยออกเป็น ๓ กลุ่มหลัก ได้แก่ วัยเรียน วัยทำงาน และวัยเกษียณอายุ และกลุ่มพิเศษ คือ กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ดูตารางที่ ๖) ทั้งนี้ในแต่ละกลุ่มประชากรตามช่วงวัย จะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ทำหน้าที่เป็นทั้ง Regulator และ Operator ที่แตกต่างกัน ในกระบวนการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินของประชาชน โดยการขับเคลื่อนแผนงานจะต้องเป็นการบูรณาการงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนแผนงานและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (ทั้งนี้กลุ่มประชาชน ที่จะต้องมุ่งเน้นในเบื้องต้นก่อนกลุ่มอื่นใด คือ กลุ่มประชาชนผู้มีรายได้น้อยและขาดคนดูแลอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้เป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ กลุ่มประชาชนที่เป็นอนาคตของประเทศหรือ วันเรียนรู้ ที่จะต้องวางรากฐานความรู้ทางการเงิน)

ตารางที่ ๖ การจัดแบ่งกลุ่มประชาชนในช่วงวัยต่างๆ (Population Segmentation by Life Cycle)

ประชากรวัย	หน่วยงานและตัวขับเคลื่อน	เป้าหมาย/ผล
วัยเรียนรู้: <ul style="list-style-type: none"> การศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา ไปถึงการศึกษานอกโรงเรียน 	Regulator : กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการคลัง Operator: โรงเรียนรัฐบาล และเอกชน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย เอกชนและรัฐ สถาบันราชภัฏ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สถาบันครอบครัว ผู้ปกครอง และชุมชน สถาบันคีนันแห่งเอเชีย ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ และสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจนครบทุกองค์ประกอบ	๑. ความรู้ทางการเงินขั้นพื้นฐาน เช่น ความรู้ด้านดอกเบี้ย การคำนวณผลตอบแทน ความรู้ตลาดทุน กองทุน เป็นต้น ๒. การออม การลงทุน การจัดสรรเงิน เพื่ออนาคตหรือเพื่อวัยเกษียณ ๓. การจัดทำแผนการบริหารเงิน การบริหารรายได้และรายจ่าย หรือ บัญชีครัวเรือนอย่างชาญฉลาด ๔. ความเสี่ยงทางการเงิน ในด้านต่างๆ รวมถึง กลโกง กลลวง กลฉ้อฉล ๕. การวางแผนการป้องกันการฉ้อฉลขี้ระเห็ด ๖. Digital Economy, Financial Technology การใช้ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างปลอดภัย ๗. ผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ๆ ที่ซับซ้อน ๘. กฎหมายทางการเงินที่เกี่ยวข้อง (เนื้อหาในแต่ละช่วงชีวิตแตกต่างกันตามความซับซ้อน และความยากง่าย ของเนื้อหาทางการเงิน)
วัยทำงาน: <ul style="list-style-type: none"> ผู้ประกอบการ SMEs และ VVSEs พนักงานประจำ ลูกจ้าง ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ นักข่าว หมอ นักกฎหมาย ทหาร ดารานักร้อง 	Regulator : ธนาคารแห่งประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ Operator : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารเฉพาะกิจ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ สภาหอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรม ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานประกันสังคม กรมส่งเสริมสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เป็นต้น	
วัยเกษียณและอื่น ๆ: <ul style="list-style-type: none"> ผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน นักบวช พระ ทหาร ประชาชนที่อยู่ในชนบท เกษตรกร สหกรณ์ กองทุนหมู่บ้านฯ 		
วิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม (SME)	Regulator : กระทรวงการคลัง Operator : บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม สภาหอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรม ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารออมสิน เป็นต้น	

๔) กลไกหลักในการขับเคลื่อน (Operators) คือ “ธนาคารออมสิน”^๙ และ “ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร” เป็นหน่วยงานดำเนินการหลัก (Implementation Agency) แนวนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจในการส่งเสริมการออมและการสร้างวินัยทางการเงิน

๕) การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์จะต้องคำนึงถึงความสำคัญของ

- ก. การให้ความรู้อย่างบูรณาการเชื่อมโยงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชาชนเกิดสติปัญญาทางการเงิน (Financial Wisdom) และส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง^{๑๐}
- ข. ความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ซึ่งอิงกับ กรอบแนวคิดพลังกลุ่ม (Shared Group Commitment) ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการสร้างความร่วมมือระหว่างกันดูแลซึ่งกันและกัน ร่วมกันรับผิดชอบ เพื่อเป็นการลดปัญหา Fragmented โดยครอบคลุมการทำงานร่วมกัน
- ค. การพัฒนาหลักสูตรที่ได้มาตรฐาน เนื้อหาความรู้ขั้นต่ำ การจัดหาสื่อการเรียน การสอน การเรียนรู้ การจัดหาบุคลากรและบุคคลอื่น ๆ และสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้ และศึกษาวิจัย ทั้งนี้รวมถึงการแบ่งปันแนวทางปฏิบัติที่ดีระหว่างกัน (Best Practice Sharing) ที่ประสบความสำเร็จมาขยายผลในระดับชาติ เช่น Happy Workplace/Happy Money ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) โครงการบ้านมั่นคงของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นต้น
- ง. การขับเคลื่อนและยกระดับองค์กรที่มีอยู่ของภาครัฐและภาคเอกชนให้เป็นกลไกในการดำเนินการสำหรับประชาชนทุกระดับ เช่น สถาบันการเงินเพื่อชุมชน อาทิเช่น ธนาคารเพื่อ

“แนวนโยบายผู้ถือหุ้นภาครัฐ (Statement of Direction: SOD) ที่มีต่อธนาคารออมสิน มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากและส่งเสริมการออมของประชาชนโดยมีการบริหารจัดการซึ่งสนับสนุนโดยระบบข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ วิสัยทัศน์ธนาคารออมสิน (Vision) เป็นผู้นำในการส่งเสริมการออมเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและเสริมสร้างความสุขและอนาคตที่มั่นคงของประชาชน และพันธกิจ (Mission) หลักคือส่งเสริมการออมและสร้างวินัยทางการเงินส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้บริการทางการเงินครบวงจรที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและเป็นธนาคารเพื่อสังคม”

^{๑๐} ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาซึ่งถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ความพอเพียงหมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใดๆอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอกทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆมาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องส่งเสริมพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริตและมีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทนความเพียรมีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุสังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงจึงประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังนี้

๑. ความพอประมาณหมายถึงความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นเช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
๒. ความมีเหตุผลหมายถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆอย่างรอบคอบ
๓. ภูมิคุ้มกันหมายถึงการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

โดยมีเงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆให้อยู่ในระดับพอเพียง ๒ ประการ ดังนี้

๑. เงื่อนไขความรู้ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องรอบด้านความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ
๒. เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทนมีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์ สถาบันการเงินที่เกี่ยวข้อง กองทุนการออมแห่งชาติ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนการเงินชุมชนต่าง ๆ สมาอุตสาหกรรม สภาหอการค้า และสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

- จ. การยกระดับคุณภาพของบุคลากรทางการเงินให้มีการพัฒนาความรู้และสามารถที่จะให้ความรู้ประชาชนได้อย่างมีจริยธรรมและจรรยาบรรณในการที่จะนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่เหมาะสมจำเป็นต่อประชาชน เพื่อที่จะเป็นกลไกในการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชนที่มีคุณภาพ อาทิเช่น พนักงานของสถาบันการเงินไม่ว่าจะเป็นธนาคารพาณิชย์ ประกันภัย ประกันชีวิต หรือ Financial Technology Operators เป็นต้น โดยทั้งนี้มีพนักงานสถาบันการเงินที่พร้อมให้ความรู้ทางการเงินแก่ประชาชนมากกว่า ๕ แสนคน
- ฉ. อื่น ๆ เช่น การพัฒนาคุณภาพและเพิ่มช่องทางการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นความรู้ทางการเงิน การส่งเสริมให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน (ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่พระราชทานไว้ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕) การมีหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิต (Life Skill) โดยมุ่งเน้นเรื่องทักษะทางการเงินการส่งเสริมการออมภายใต้กองทุนการออมแห่งชาติที่มุ่งเน้นการออมสำหรับผู้มีอาชีพอิสระการสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประชาชนเพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อภัยทางการเงิน การบริหารจัดการสื่อต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ทางการเงินเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ การยกระดับการให้ความรู้ทางการเงินและส่งเสริมวินัยทางการเงินโดยการประสานความสัมพันธ์กับองค์กรต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา เป็นต้น

๓. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน (National Strategy for Financial Literacy and Discipline Committee)

เพื่อให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายในการดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน จึงเห็นควรจัดให้มีคณะกรรมการยุทธศาสตร์การให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินประกอบด้วย

ประธาน	
รองนายกรัฐมนตรี ฝ่ายเศรษฐกิจ	
รองประธาน	
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง	
กรรมการ	
ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ เลขาธิการคณะกรรมการกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เลขาธิการสมาคมธนาคารไทย ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ เลขาธิการคณะกรรมการกองทุนการออมแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน
กรรมการและเลขานุการ	
เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	
ผู้ช่วยเลขานุการ	
รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน	รองผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง รองผู้อำนวยการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองผู้อำนวยการธนาคารออมสิน

คณะกรรมการยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน มีอำนาจหน้าที่สำคัญ ดังนี้

๑. กำหนดแผนยุทธศาสตร์การให้ความรู้ทางการเงินและสร้างเสริมวินัยทางการเงินอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
๒. กำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้ความรู้ทางการเงินแก่ประชาชนและขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ
๓. ติดตาม ประสานงาน สนับสนุน หรือเร่งรัดการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์
๔. กำหนดแนวทางการบูรณาการความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อาทิเช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และอื่น ๆ เกี่ยวกับการให้ความรู้ทางการเงินและสร้างเสริมวินัยทางการเงิน ทั้งนี้รวมถึงการเพิ่มช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ทางการเงิน
๕. แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ คณะอนุกรรมการ หรือตำแหน่งอื่นใดเพื่อช่วยในการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ
๖. เสนอแนะแนวทางต่อคณะรัฐมนตรี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเพื่อขับเคลื่อนการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การยกระดับคุณภาพชีวิตของทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประเทศไทยถือเป็นประเทศที่อุดมไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคล และความได้เปรียบเชิงยุทธศาสตร์ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น หากมีการวางรากฐานการให้ความรู้ทางการเงินขั้นพื้นฐานและการส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชนอย่างเหมาะสม ครอบคลุมและทั่วถึง จะช่วยแก้ไขปัญหาระบบเศรษฐกิจและสังคมในหลายด้าน อาทิ ประชาชนมีความรู้ทางการเงินเพียงพอต่อการรับผิดชอบตนเอง มีภูมิคุ้มกันเพียงพอที่จะไม่หลงผิดตกเป็นเหยื่อภัยสังคม สามารถตระหนักรู้และออมเงินให้เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายยามเกษียณ ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำ ส่งผลให้รัฐสามารถประหยัดรายจ่ายด้านงบประมาณจากการเยียวยาและอุปถัมภ์ทางสังคมได้ เพื่อนำรายได้มาใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรและประเทศชาติต่อไป

๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จตามผลลัพธ์ในข้อ ๔

- ๑) รัฐบาลได้ยกระดับการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญระดับชาติ (National Agenda)
- ๒) มีมติให้จัดตั้งคณะทำงาน (Working Group) เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ในการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน (National Strategy for Financial Literacy and Discipline)
- ๓) จัดทำแผนยุทธศาสตร์ (National Strategy for Financial Literacy and Discipline) ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชนแล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๐
- ๔) แต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน (National Strategy for Financial Literacy and Discipline Committee)
- ๕) มีการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์และตัวชี้วัดความสำเร็จ (Key Indicators) ภายใต้อเป้าหมายสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติได้ปรับตัวดีขึ้นเป็นลำดับ

ตารางที่ ๗ ตัวชี้วัดความสำเร็จตามแผนยุทธศาสตร์

	ตัวชี้วัด																																									
<p>ตัวชี้วัดระดับสากล International Indicators</p>	<p>๑. องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ได้ยกระดับสถานภาพของแผนยุทธศาสตร์ว่าด้วยเรื่องการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงิน จาก<u>อยู่ระหว่างการออกแบบ(Being active designed)</u> เป็น <u>ฉบับที่ ๑ อยู่ระหว่างการบังคับใช้</u></p> <p>๒. ทักษะความพร้อมทางการเงิน (Financial Skill Readiness) จากการประเมินขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ ภายใต้ World Economic Forum (WEF) หรือ International Institute for Management Development (IMD) ได้พัฒนาดีขึ้นจากปี ๒๕๕๘</p> <table border="1" data-bbox="367 526 1300 795"> <thead> <tr> <th rowspan="2">ข้อมูล: IMD World Talent Report</th> <th colspan="2">๒๕๕๗</th> <th colspan="2">๒๕๕๘</th> </tr> <tr> <th>ลำดับที่</th> <th>คะแนน</th> <th>ลำดับที่</th> <th>คะแนน</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ทักษะทางการเงิน (Finance skills)</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>- ประเทศไทย</td> <td>๓๖</td> <td>๖.๒๔</td> <td>๔๘</td> <td>๕.๔๕</td> </tr> <tr> <td>- มาเลเซีย</td> <td>๑๕</td> <td>๗.๕๐</td> <td>๑๓</td> <td>๗.๕๐</td> </tr> <tr> <td>- สิงคโปร์</td> <td>๑๘</td> <td>๗.๑๗</td> <td>๑๘</td> <td>๗.๐๔</td> </tr> <tr> <td>- อินโดนีเซีย</td> <td>๓๔</td> <td>๖.๔๘</td> <td>๔๔</td> <td>๕.๖๕</td> </tr> </tbody> </table> <p>๓. ทักษะทางการเงินสำหรับผู้ใหญ่ตามแนวทางของ OECD ได้คะแนนพัฒนาดีขึ้นจากปี ๒๕๕๖ และพัฒนาจนมากกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่เข้าร่วมโครงการ มาเป็นลำดับ</p> <table border="1" data-bbox="367 873 1141 1064"> <thead> <tr> <th rowspan="2">ทักษะทางการเงิน (Financial literacy)</th> <th>๒๕๕๖</th> </tr> <tr> <th>% ต่อก่อนเดิม</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>- ประเทศไทย</td> <td>๕๘.๕</td> </tr> <tr> <td>- ค่าเฉลี่ยของประเทศที่เข้าร่วมโครงการสำรวจของ OECD</td> <td>๖๒.๓</td> </tr> </tbody> </table>	ข้อมูล: IMD World Talent Report	๒๕๕๗		๒๕๕๘		ลำดับที่	คะแนน	ลำดับที่	คะแนน	ทักษะทางการเงิน (Finance skills)					- ประเทศไทย	๓๖	๖.๒๔	๔๘	๕.๔๕	- มาเลเซีย	๑๕	๗.๕๐	๑๓	๗.๕๐	- สิงคโปร์	๑๘	๗.๑๗	๑๘	๗.๐๔	- อินโดนีเซีย	๓๔	๖.๔๘	๔๔	๕.๖๕	ทักษะทางการเงิน (Financial literacy)	๒๕๕๖	% ต่อก่อนเดิม	- ประเทศไทย	๕๘.๕	- ค่าเฉลี่ยของประเทศที่เข้าร่วมโครงการสำรวจของ OECD	๖๒.๓
ข้อมูล: IMD World Talent Report	๒๕๕๗		๒๕๕๘																																							
	ลำดับที่	คะแนน	ลำดับที่	คะแนน																																						
ทักษะทางการเงิน (Finance skills)																																										
- ประเทศไทย	๓๖	๖.๒๔	๔๘	๕.๔๕																																						
- มาเลเซีย	๑๕	๗.๕๐	๑๓	๗.๕๐																																						
- สิงคโปร์	๑๘	๗.๑๗	๑๘	๗.๐๔																																						
- อินโดนีเซีย	๓๔	๖.๔๘	๔๔	๕.๖๕																																						
ทักษะทางการเงิน (Financial literacy)	๒๕๕๖																																									
	% ต่อก่อนเดิม																																									
- ประเทศไทย	๕๘.๕																																									
- ค่าเฉลี่ยของประเทศที่เข้าร่วมโครงการสำรวจของ OECD	๖๒.๓																																									
<p>ตัวชี้วัดภายในประเทศ Country Indicators</p>	<p>เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายสำคัญของยุทธศาสตร์ 3 ข้อตัวชี้วัดสำคัญภายใต้แต่ละเป้าหมาย คือ</p> <p>๑. วางแผนและเก็บออมสำหรับอนาคตประชาชน</p> <p>○ สัดส่วนการออมต่อครัวเรือน ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นกว่าระดับ ๘.๖๐ ในปี ๒๕๕๗</p> <table border="1" data-bbox="367 1198 1412 1288"> <thead> <tr> <th></th> <th>๒๕๕๔</th> <th>๒๕๕๕</th> <th>๒๕๕๖</th> <th>๒๕๕๗</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>สัดส่วนการออมต่อครัวเรือน (%)</td> <td>๙.๔๐</td> <td>๘.๕๐</td> <td>๘.๐๐</td> <td>๘.๖๐</td> </tr> </tbody> </table> <p>๒. บริหารจัดการเงินและหนี้สินอย่างชาญฉลาด</p> <p>○ ระดับหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน (Average Debt per Household) ดีขึ้นทยอยลดน้อยลงเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๖</p> <table border="1" data-bbox="367 1355 1284 1456"> <thead> <tr> <th></th> <th>๒๕๕๔</th> <th>๒๕๕๕</th> <th>๒๕๕๖</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)</td> <td>๑๓๔,๙๐๐</td> <td>๑๖๓,๐๘๗</td> <td>๑๕๖,๗๗๐</td> </tr> </tbody> </table> <p>○ หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-performing Loan)^{**} ของระบบการเงินปรับตัวดีขึ้นเป็นลำดับ</p> <table border="1" data-bbox="367 1489 1412 1590"> <thead> <tr> <th></th> <th>๒๕๕๔</th> <th>๒๕๕๕</th> <th>๒๕๕๖</th> <th>๒๕๕๗</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>สัดส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (อุปโภคบริโภค)</td> <td>๒.๐๐</td> <td>๑.๙๐</td> <td>๒.๒๐</td> <td>๒.๔๐</td> </tr> </tbody> </table> <p>๓. มีความเข้าใจภัยทางการเงินและความเสี่ยงทางการเงิน</p> <p>○ ข้อร้องเรียนของผู้บริโภคเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลดลงเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๖</p> <table border="1" data-bbox="367 1668 1284 1758"> <thead> <tr> <th></th> <th>๒๕๕๕</th> <th>๒๕๕๖</th> <th>๒๕๕๗</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>จำนวนเรื่องร้องเรียนและการขอคำปรึกษา (ราย)</td> <td>๓๔,๐๕๐</td> <td>๓๗,๖๗๖</td> <td>๕๖,๘๐๓</td> </tr> </tbody> </table>		๒๕๕๔	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	สัดส่วนการออมต่อครัวเรือน (%)	๙.๔๐	๘.๕๐	๘.๐๐	๘.๖๐		๒๕๕๔	๒๕๕๕	๒๕๕๖	หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)	๑๓๔,๙๐๐	๑๖๓,๐๘๗	๑๕๖,๗๗๐		๒๕๕๔	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	สัดส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (อุปโภคบริโภค)	๒.๐๐	๑.๙๐	๒.๒๐	๒.๔๐		๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	จำนวนเรื่องร้องเรียนและการขอคำปรึกษา (ราย)	๓๔,๐๕๐	๓๗,๖๗๖	๕๖,๘๐๓					
	๒๕๕๔	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗																																						
สัดส่วนการออมต่อครัวเรือน (%)	๙.๔๐	๘.๕๐	๘.๐๐	๘.๖๐																																						
	๒๕๕๔	๒๕๕๕	๒๕๕๖																																							
หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)	๑๓๔,๙๐๐	๑๖๓,๐๘๗	๑๕๖,๗๗๐																																							
	๒๕๕๔	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗																																						
สัดส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (อุปโภคบริโภค)	๒.๐๐	๑.๙๐	๒.๒๐	๒.๔๐																																						
	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗																																							
จำนวนเรื่องร้องเรียนและการขอคำปรึกษา (ราย)	๓๔,๐๕๐	๓๗,๖๗๖	๕๖,๘๐๓																																							

หมายเหตุ : การให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชน และเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเพิ่มผลิตทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ความเสี่ยงของตัวชี้วัดในแต่ละตัวนั้น ต้องอาศัยแผนการดำเนินงานทางด้านอื่น ๆ อีกหลายด้าน อาทิเช่น ทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ทางด้านการศึกษา เป็นต้น

^{**}หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-performing Loan) ใช้ตัวเลขตามความพร้อมของข้อมูลโดยของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งหากฐานข้อมูลได้มีการบูรณาการเป็นมาตรฐานเดียวกัน (Integrate) ตัวเลขดังกล่าว อาจจะต้องปรับเปลี่ยนเป็นของระบบการเงิน ซึ่งรวม สถาบันการเงินเฉพาะกิจ สถาบันที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินอื่น ๆ

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ จึงขอเสนอรายงานเรื่อง
“การปฏิรูประบบการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชน” ให้คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการ
ต่อไป

(นายกอบศักดิ์ ภูตระกูล)
เลขาธิการกรรมการ

รายงานของคณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ
เรื่อง “การปฏิรูประบบการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชน”

เรื่อง	แผนและวิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลา การปฏิรูป	แหล่งที่มาของ งบประมาณ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
<p>การปฏิรูประบบการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชน</p>	<p>๑) ยกระดับเรื่องการปฏิรูประบบการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชนเป็นวาระสำคัญระดับชาติ</p> <p>๒) กำหนดเป้าหมายสำคัญของยุทธศาสตร์ คือ ประชาชนมีความสามารถในการ</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) วางแผนและเก็บออมสำหรับอนาคต ๒) บริหารจัดการเงินและหนี้สินอย่างชาญฉลาด ๓) มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเงินและความเสี่ยงทางการเงิน <p>๓) จัดตั้งรูปแบบการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ โดยแต่งตั้ง คณะกรรมการยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน เพื่อกำหนดแนวทางการบูรณาการความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งนี้รวมถึง</p> <ol style="list-style-type: none"> ก. จัดตั้งคณะทำงาน National Strategy for Financial Literacy and Discipline Working Group ข. จัดทำยุทธศาสตร์ (National Strategy) ค. กำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยการจัดกลุ่มประชาชน (Population Segmentation) ๔) กลไกหลักในการขับเคลื่อน (Operators) คือ “ธนาคารออมสิน” และ “ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร” เป็นหน่วยงานดำเนินการหลัก (Implementation Agency) ๕) การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์จะต้องคำนึงถึงความสำคัญของ <ol style="list-style-type: none"> ก. การให้ความรู้อย่างบูรณาการเชื่อมโยงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 	<p>๕ ปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ปี พ.ศ. ๒๕๖๕</p>	<p>-</p>	<p>สำนักงานที่รับผิดชอบ สำนักนายกรัฐมนตรีและ กระทรวงการคลัง</p>

เรื่อง	แผนและวิธีการปฏิบัติ	กำหนดเวลา การปฏิบัติ	แหล่งที่มาของ งบประมาณ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
	<p>ข. ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนซึ่งอิงกับกรอบแนวคิดพลังกลุ่ม (Shared Group Commitment)</p> <p>ค. การพัฒนาหลักสูตรที่ได้มาตรฐาน เนื้อหาความรู้ขั้นต่ำ การจัดการเรียน การสอน การเรียนรู้ การจัดการบุคลากรและบุคคลอื่น ๆ และสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้ และศึกษาวิจัย ทั้งนี้ รวมถึงการแบ่งปันแนวทางการปฏิบัติที่ตระหว่างกัน (Best Practice Sharing)</p> <p>ง. การขับเคลื่อนและยกระดับองค์กรที่มีอยู่ของภาครัฐและภาคเอกชนให้เป็นกลไกในการดำเนินการสำหรับประชาชนทุกระดับ</p> <p>จ. การยกระดับคุณภาพของบุคลากรทางการเงินให้มีการพัฒนา ด้านความรู้และสมารถที่จะให้ความรู้ประชาชนได้อย่างมีจริยธรรม และจรรยาบรรณในการที่จะนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่เหมาะสมจำเป็นต่อประชาชน</p> <p>ฉ. อื่น ๆ เช่น การพัฒนาคุณภาพและเพิ่มช่องทางการเข้าถึง แหล่งข้อมูลที่เป็นความรู้ทางการเงิน การส่งเสริมให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน การมีหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิต (Life Skill) การบริหารจัดการสื่อต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ทางการเงิน เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ การยกระดับการให้ความรู้ทางการเงินและส่งเสริมวินัยทางการเงินโดยการประสาน ความสัมพันธ์กับองค์กรต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา เป็นต้น</p>			

สรุปประเด็นการปรับปรุงแก้ไขรายงาน
ของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ
เรื่อง “การปฏิรูประบบการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชน”

ตามที่ ที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๕๒/๒๕๕๙ วันจันทร์ที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๙ ได้พิจารณาและมีมติเห็นชอบรายงานของคณะกรรมการ เรื่อง “การปฏิรูประบบการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชน” แล้วโดยให้คณะกรรมการนำรายงานไปปรับปรุง ก่อนเสนอรายงาน พร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้สมบูรณ์ก่อนเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป นั้น

ในการนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาทบทวนรายงานดังกล่าวแล้ว โดยมีการปรับปรุงเนื้อหา รายงาน เรื่อง “การให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชน” ดังนี้

๑. หน้า ๓ หัวข้อ การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี แก้ไขเพิ่มเติมย่อหน้าสุดท้าย ดังนี้

ความเดิม

“สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐบาลได้ผลักดันนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ โดยสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนหันมาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และลดต้นทุนให้กับระบบเศรษฐกิจโดยรวม โดยรัฐบาลเริ่มต้นจากการจัดทำโครงการ National e-Payment เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชน (Financial Inclusion) โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงิน (ANY-ID) การขยายการใช้บัตร (Card) ภาษีอิเล็กทรอนิกส์ (VAT, WHT, e-Tax Invoice) สวัสดิการเงินช่วยเหลือและการรับจ่ายเงินภาครัฐ (e-Payment ภาครัฐ) และส่งเสริมการเข้าสู่ e-Payment (ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ และ Incentive) โดยทุกสถาบันการเงินได้ทำการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินใหม่ที่ซับซ้อนมากขึ้น เพื่อจูงใจให้ประชาชนหันมาใช้บริการทางการเงินผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลและส่งเสริมให้เกิดสังคมปลอดเงินสด (Cashless Society) แม้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการทางการเงินจะเป็นประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม แต่ประชาชนก็ต้องมีความรู้ในเทคโนโลยีทางการเงินเพียงพอที่จะดูแลตัวเองได้ เข้าใจถึงความเสี่ยงทางการเงินและสามารถใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้อย่างปลอดภัย”

ความที่แก้ไขปรับปรุงใหม่

“สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐบาลได้ผลักดันนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ โดยสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนหันมาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และลดต้นทุนในระบบเศรษฐกิจโดยรวม ซึ่งรัฐบาลโดยกระทรวงการคลัง ได้ริเริ่มจัดทำโครงการระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการแผนยุทธศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้งานเทคโนโลยีโดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือที่ขยายวงกว้างขึ้น และมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยรวม และส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนอย่างทั่วถึง (Financial Inclusion) โดยเริ่มจากการพัฒนา ๑. โครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงิน (PromptPay) ๒. การขยายการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ (Card) ๓. ภาษีอิเล็กทรอนิกส์ (VAT, WHT, e-Tax Invoice) ๔. สวัสดิการเงินช่วยเหลือและการรับจ่ายเงินภาครัฐ

(e-Payment ภาครัฐ) และ ๕. ส่งเสริมการเข้าสู่ e-Payment (ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และสิ่งจูงใจ) โดยทุกสถาบันการเงินในระบบได้ร่วมมือกันและได้พัฒนานวัตกรรมทางการเงินใหม่ เพื่อจูงใจให้ประชาชนหันมาใช้บริการทางการเงินผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลและส่งเสริมให้เกิดสังคมปลอดเงินสด (Cashless Society) แม้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการทางการเงินจะเป็นประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม แต่ประชาชนก็ต้องมีความรู้ในเทคโนโลยีทางการเงินเพียงพอที่จะดูแลตัวเองได้ เข้าใจถึงความเสี่ยงทางการเงินและสามารถใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้อย่างปลอดภัย”

๒. หน้า ๒๒ ยกเลิกหัวข้อ ง) ขาดการวิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงแก่นของปัญหาของคนในแต่ละกลุ่ม โดยเพิ่มเติมเป็นย่อหน้าสุดท้าย ในหัวข้อ ค) สถาบันการเงินชุมชนและบุคลากรไม่มีความพร้อม ในการให้ความรู้และข้อมูล ดังนี้

“ในทางปฏิบัติ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างวินัยทางการเงิน แต่การดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ มักเป็นในรูปของการให้ความรู้ฯ และการสร้างความตระหนัก (Awareness) แต่ไม่ได้สร้างแรงจูงใจ (Incentive) ในการปฏิบัติ และไม่ทำให้เกิดวินัยทางการเงินได้ การแก้ปัญหาหนี้สินของกลุ่มคนต่างๆ ยังไม่เน้นประเด็นหลัก ขาดความเข้าใจในแก่นของปัญหา เช่น ครูเป็นหนี้มาก มีหลายสาเหตุ เช่น ความไม่รู้ การรักษาสถานะ และการมีหน้าตาในสังคม เป็นต้น ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่เหมาะสมแก่ช่วงอายุในแต่ละกลุ่มวัยซึ่งมีเรื่องที่ต้องใส่ใจแตกต่างกัน”

๓. หน้า ๒๖ หัวข้อที่ ๒ ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินและการสร้างวินัยทางการเงินแก่ประชาชน แก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

ความเดิม

๒. ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินและการสร้างวินัยทางการเงินแก่ประชาชน

ที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ดำเนินโครงการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชนโดยปราศจากหน่วยงานเจ้าภาพและการกำหนดทิศทางระดับชาติ รวมทั้งขาดการบูรณาการงานทุกองคาพยพเข้าด้วยกัน จึงทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนมากพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม ฉะนั้นรัฐบาลจึงควรผลักดันการขับเคลื่อนและการปฏิรูปการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินและการสร้างวินัยทางการเงินแก่ประชาชนแบบบูรณาการอย่างสมดุล โดยผนึกพลังหรือสานพลังของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน

สำหรับแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบการให้ความรู้ทางการเงินนั้น รัฐบาลควรวางทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยดำเนินการ ดังนี้

๑) ยกระดับเรื่องการปฏิรูประบบการให้ความรู้พื้นฐานและเสริมสร้างวินัยทางการเงินเป็นวาระสำคัญระดับชาติ (National Agenda)

๒) จัดตั้งคณะทำงาน National Strategy for Financial Literacy and Discipline Working Group เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ในการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน (National Strategy for Financial Literacy and Discipline)

๓) จัดทำยุทธศาสตร์ (National Strategy) โดยกำหนดเป้าหมาย (Financial Literacy and Discipline Aspiration) ที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกหน่วยงานมีเป้าหมายเดียวกัน เกิดการทำงานที่เคลื่อนตัวไปข้างหน้าครบทุกองคาพยพ โดยมีเป้าหมายและเนื้อหาหลัก ดังนี้

ก. กำหนดเป้าหมายสำคัญของยุทธศาสตร์ คือ ประชาชนสามารถที่จะ

๑) วางแผนและเก็บออมสำหรับอนาคต ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการออม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องมือทางการเงินสำหรับการออมเงินใหม่ ๆ ที่สามารถออมได้เพื่ออนาคต

๒) บริหารจัดการเงินและหนี้สินอย่างชาญฉลาด ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเครื่องมือทางการเงินและสามารถมีวินัยในการบริหารจัดการเงินและหนี้สินได้อย่างชาญฉลาด

๓) มีความเข้าใจภัยทางการเงินและความเสี่ยงทางการเงิน ในด้านต่าง ๆ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจไม่ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพและสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงทางการเงินของตนเองได้อย่างรอบคอบ

ข. กำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยการจัดกลุ่มประชาชน (Population Segmentation) การกำหนดกลยุทธ์และเนื้อหาความรู้ทางการเงินควรปรับให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มประชาชน และพฤติกรรมของประชาชนเพื่อให้เกิดภูมิปัญญาทางการเงิน (Financial Wisdom) และความมั่นคงทางการเงิน ทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญ ประกอบด้วย (ก) การให้ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) (ข) การเพิ่มทักษะทางการเงิน (Financial Skills) และ (ค) การสร้างวินัยทางการเงิน (Financial Discipline) ซึ่งนำไปสู่ “การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงิน” เพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ และเพื่อให้แผนงานการให้ความรู้ทางการเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยในเบื้องต้นแบ่งกลุ่มประชากรตามช่วงวัยออกเป็น ๓ กลุ่มหลัก ได้แก่ วัยเรียน วัยทำงาน และวัยเกษียณอายุ (ดูตารางที่ ๕) ทั้งนี้ ในแต่ละกลุ่มประชากรตามช่วงวัย จะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการให้ความรู้ทางการเงินและเสริมสร้างวินัยทางการเงินของประชาชนแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับกรอบหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน แต่การขับเคลื่อนแผนงานจะต้องเป็นการบูรณาการงานร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนแผนงานและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ตารางที่ ๖ การจัดแบ่งกลุ่มประชาชน (Population Segmentation by Life Cycle)

ประชาชน	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ข้อเสนอแนะ
วัยเรียนรู้ : <ul style="list-style-type: none"> การศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา ไปถึงการศึกษานอกระบบ 	สถาบันครอบครัว ผู้ปกครอง และชุมชน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการคลัง สถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน (เช่น โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ) ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ธนาคารออมสิน สมาคมธนาคารไทย สถาบันคีนันแห่งเอเชีย ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ และสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจนครบทุกองคาพยพ	ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบ : ความรู้พื้นฐานทางการเงิน เช่น ความสำคัญของการออมและการออมเพื่ออนาคต หักลดการไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยตามกระแสบริโภคนิยม การสร้างหนี้อย่างมีสติ (หมายเหตุ : วิธีการให้ความรู้ทางการเงินอาจเป็นในรูปแบบหลักสูตรมาตรฐาน หรือ ใช้แนวทางสอดแทรกเรื่องความรู้ทางการเงินไปในวิชาต่าง ๆ เช่น คณิตศาสตร์ สังคม โดยไม่ได้แยกวิชาความรู้ทางการเงินออกมา ซึ่งจะช่วยให้หลีกเลี่ยงปัญหาเรื่องครูผู้สอนที่ไม่สามารถสอนได้ นอกจากนั้น จำเป็นต้องมีการจัดทำสื่อ อุปกรณ์ และฝึกอบรมครูผู้สอนให้มีทักษะในการสอนหัวข้อทักษะทางการเงินอย่างเหมาะสม) อุดมศึกษา : ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการเงิน (Financial Technology) และพฤติกรรมทางการเงินที่มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม (Responsible Financial Behavior)
วัยทำงาน : <ul style="list-style-type: none"> ผู้ประกอบการ SMEs และ VVSEs พนักงานประจำ ลูกจ้าง 	องค์กรอิสระและภาคเอกชน : ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาด	กรณีลูกจ้าง : การเพิ่มผลผลิตและรายได้ (Productivity and Income) การวางแผนทางการเงิน (Financial Planning) ซึ่งครอบคลุมการวางแผนการเงินเพื่อการศึกษาของบุตร การเตรียมการเพื่อ

ผู้ประกอบอาชีพอิสระ	หลักทรัพย์ (กลต.) สำนักงานคณะกรรมการ	การเกษียณอายุ การออมและความรู้เกี่ยวกับการลงทุน
ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	กำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย	การสร้างหนี้อย่างมีสติ
นักข่าว หมอ นักกฎหมาย	(คปภ.) บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรม	กรณี SMEs และ VVSEs :
ทหาร ดารา นักร้อง	ขนาดย่อม (บสย.) สำนักงานกองทุนสนับสนุน	ความรู้พื้นฐานทางการเงิน
	การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สถาบันพัฒนา	การบริหารจัดการทางการเงิน (Financial Management)
	องค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สมาคม	การบริหารจัดการหนี้อย่างฉลาด การบริหารจัดการสินค้า
	ธนาคารไทย สภาธุรกิจตลาดทุน สมาคมธุรกิจ	คงคลัง (Inventory Management)
	หลักทรัพย์ไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย	กรณีผู้ประกอบการอาชีพอิสระ :
	สภาสตรีแห่งชาติ สภาอุตสาหกรรมแห่ง	ความรู้พื้นฐานทางการเงิน
	ประเทศไทย สถาบันคินันท์แห่งเอเชีย ธนาคาร	การบริหารจัดการทางการเงิน (Financial Management)
	พาณิชย์ต่าง ๆ และสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	การบริหารจัดการหนี้อย่างฉลาด
	จนครบทุกกองคาพยพ	ความรู้อื่น ๆ ที่ควรเรียนรู้ :
	ภาครัฐ :	การวางแผนการออมเพื่ออนาคต
	กระทรวงการคลัง กระทรวงแรงงาน ธนาคาร	ความรู้ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการเงิน (Financial
	ออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	Technology) และ
	(ธ.ก.ส.) กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ	พฤติกรรมทางการเงินที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม
	(กบข.) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.)	(Responsible Financial Behavior)
	สำนักงานประกันสังคม และสถาบันอื่น ๆ	
	ที่เกี่ยวข้องจนครบทุกกองคาพยพ	
	องค์กรอิสระและภาคเอกชน :	
	ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ตลาด	
	หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.) สำนักงาน	
	คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาด	
	หลักทรัพย์ (กลต.) สำนักงานคณะกรรมการ	
	กำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย	
	(คปภ.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้าง	
	เสริมสุขภาพ (สสส.) สถาบันพัฒนาองค์กร	
	ชุมชน (องค์การมหาชน) สภาสตรีแห่งชาติ	
	สมาคมธนาคารไทย สถาบันคินันท์แห่งเอเชีย	
	ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ และสถาบันอื่น ๆ	
	ที่เกี่ยวข้องจนครบทุกกองคาพยพ	
	ภาครัฐ :	
	กระทรวงการคลัง กระทรวงแรงงาน ธนาคาร	
	ออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	
	(ธ.ก.ส.) กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ	
	(กบข.) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.)	
	สำนักงานประกันสังคม และสถาบันอื่น ๆ	
	ที่เกี่ยวข้องจนครบทุกกองคาพยพ	

วัยเกษียณและอื่น ๆ :

- ผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน
- นักบวช พระ ทหาร
- ประชาชนที่อยู่ในชนบท
- เกษตรกร สหกรณ์
- กองทุนหมู่บ้านฯ

๑) ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ผ่านคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน (National Strategy for Financial Literacy and Discipline Committee) โดยมีหน้าที่ขับเคลื่อนและกำกับการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถดำเนินพันธกิจของตนเอง ภายใต้แนวทางการดำเนินงานที่มีผลสอดคล้องกัน ทั้งนี้ รวมถึงหน้าที่ในการปรับปรุงหรือผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒) กลไกหลักในการขับเคลื่อน คือ “ธนาคารออมสิน” และ “ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร” เป็นหน่วยงานดำเนินการหลัก (Implementation Agency) แนวนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจในการส่งเสริมการออมและการสร้างวินัยทางการเงิน

๓) จัดทำแผนขับเคลื่อนโดยมุ่งเน้นถึงความสำคัญหลัก คือ

ก. ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนซึ่งอิงกับกรอบแนวคิดพลังกลุ่ม (Shared Group Commitment) ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการสร้างความร่วมมือระหว่างกัน ดูแลซึ่งกันและกัน ร่วมกันรับผิดชอบ เพื่อเป็นการลดปัญหา Fragmented โดยครอบคลุมการทำงานร่วมกัน

ข. การพัฒนาหลักสูตรให้ได้มาตรฐาน เนื้อหาความรู้ การจัดหาสื่อการเรียน การสอน การเรียนรู้ การจัดหาบุคลากรและบุคคลอื่น ๆ และสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้ และศึกษาวิจัย ทั้งนี้ รวมถึงการแบ่งปันแนวทางปฏิบัติที่ดีระหว่างกัน (Best Practice Sharing) ที่ประสบความสำเร็จ มาขยายผลในระดับชาติ เช่น Happy Workplace/ Happy Money ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) โครงการบ้านมั่นคงของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นต้น

ค. การขับเคลื่อนและยกระดับองค์กรที่มีอยู่ของภาครัฐและภาคเอกชนให้เป็นกลไกในการดำเนินการสำหรับประชาชนทุกระดับ เช่น สถาบันการเงินเพื่อชุมชน อาทิเช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์ สถาบันการเงินที่เกี่ยวข้อง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนการเงินชุมชนต่าง ๆ สมาอุตสาหกรรม สภาหอการค้า และสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ง. การยกระดับคุณภาพของบุคลากรทางการเงินในปัจจุบัน ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ เพื่อเป็นกลไกที่จะทำให้การให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชนขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว อาทิเช่น พนักงานของสถาบันการเงินต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นธนาคารพาณิชย์ ประกันภัย ประกันชีวิต หรือ Financial Technology Operators เป็นต้น ที่พร้อมให้ความรู้ทางการเงินแก่ประชาชนมากกว่า ๕ แสนคน

จ. อื่น ๆ เช่น การยกระดับการให้ความรู้ทางการเงินและเสริมสร้างวินัยทางการเงิน โดยการประสานความสัมพันธ์กับองค์กรต่างประเทศ เป็นต้น

๔) กำหนดกรอบระยะเวลาในการทำงานที่ชัดเจน (Timeline) ของกระบวนการแต่ละขั้นตอน และแหล่งเงินทุนที่ใช้สนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

ความที่แก้ไขปรับปรุงใหม่

๒. ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูประบบการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน

ที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ดำเนินโครงการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินและส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน โดยไม่มีการกำหนดทิศทางระดับชาติ รวมทั้ง ขาดการบูรณาการงานในแต่ละองคาพยพเข้าด้วยกัน จึงทำให้ไม่เกิดแรงขับเคลื่อนมากพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม ฉะนั้น รัฐบาลจึงควรผลักดันการขับเคลื่อนและการปฏิรูประบบการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชนแบบบูรณาการ อย่างสมดุล โดยสานพลังของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน

ส่วนแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปฯ นั้น รัฐบาลควรวางทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยมีระยะเวลาการดำเนินการเริ่มจากปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยดำเนินการ ดังนี้

๑) ยกระดับเรื่องการปฏิรูประบบการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชนเป็นวาระสำคัญระดับชาติ

๒) กำหนดเป้าหมายสำคัญของยุทธศาสตร์ คือ ประชาชนมีความสามารถในการ

๒.๑) วางแผนและเก็บออมสำหรับอนาคต ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการออม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องมือทางการเงินใหม่ๆ สำหรับการออมเงินเพื่ออนาคต

๒.๒) บริหารจัดการเงินและหนี้สินอย่างชาญฉลาด ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเครื่องมือทางการเงินและสามารถมีวินัยในการบริหารจัดการเงินและหนี้สินได้อย่างชาญฉลาด

๒.๓) มีความเข้าใจภัยทางการเงินและความเสี่ยงทางการเงิน ในด้านต่าง ๆ ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ มีภูมิคุ้มกันไม่ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพและสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงทางการเงินของตนเองได้อย่างรอบคอบ

๓) จัดตั้งรูปแบบการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ โดยแต่งตั้ง คณะกรรมการยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน (National Strategy for Financial Literacy and Discipline Committee) ภายใต้ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อหน้าที่ กำหนดแผนยุทธศาสตร์ กำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงานและขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ ติดตาม ประสานงานสนับสนุนหรือเร่งรัดการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวทางการบูรณาการความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆที่นี้รวมถึง

๓.๑) จัดตั้งคณะทำงาน National Strategy for Financial Literacy and Discipline Working Group เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ในการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน (National Strategy for Financial Literacy and Discipline)

๓.๒) จัดทำยุทธศาสตร์ (National Strategy) โดยกำหนดเป้าหมาย (Financial Literacy and Discipline Aspiration) ที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกหน่วยงานมีเป้าหมายเดียวกัน เกิดการทำงานที่เคลื่อนตัวไปข้างหน้าครบทุกองคาพยพ โดยกำหนดกรอบระยะเวลาในการทำงานที่ชัดเจน (Timeline) ของกระบวนการแต่ละขั้นตอนและแหล่งเงินทุนที่ใช้สนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

๓.๓) กำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยการจัดกลุ่มประชาชน (Population Segmentation) การกำหนดกลยุทธ์และเนื้อหาความรู้ทางการเงินควรปรับให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มประชาชน และพฤติกรรมของประชาชนเพื่อให้เกิดภูมิปัญญาทางการเงิน (Financial Wisdom) และความมั่นคงทางการเงิน ทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญควรให้ความสำคัญ ประกอบด้วย (ก) การให้ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) (ข) การเพิ่มทักษะทางการเงิน (Financial Skills) และ (ค) การสร้างวินัยทางการเงิน (Financial Discipline) ซึ่งนำไปสู่ “การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงิน” เพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ และเพื่อให้แผนงานการให้ความรู้ทางการเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยในเบื้องต้นแบ่งกลุ่มประชากรตามช่วงวัยออกเป็น ๓ กลุ่มหลัก ได้แก่ วัยเรียน วัยทำงาน และวัยเกษียณอายุ และกลุ่มพิเศษ คือ กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ดูตารางที่ ๖) ทั้งนี้ ในแต่ละกลุ่มประชากรตามช่วงวัย จะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ทำหน้าที่เป็นทั้ง Regulator และ Operator ที่แตกต่างกัน ในกระบวนการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินของประชาชน โดยการขับเคลื่อนแผนงานจะต้องเป็นการบูรณาการงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนแผนงานและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (ทั้งนี้ กลุ่มประชาชนที่จะต้องมุ่งเน้นในเบื้องต้นก่อนกลุ่มอื่นใด คือ กลุ่มประชาชนผู้มีรายได้น้อยและขาดคนดูแลอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้เป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ กลุ่มประชาชนที่เป็นอนาคตของประเทศหรือ วันเรียนรู้ ที่จะต้องวางรากฐานความรู้ทางการเงิน)

ตารางที่ ๖ การจัดแบ่งกลุ่มประชาชนในช่วงวัยต่าง ๆ (Population Segmentation by Life Cycle)

วัยเป้าหมาย	หน่วยงานหรือองค์กร	เนื้อหาหลัก
วัยเรียนรู้: <ul style="list-style-type: none"> การศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา ไปถึงการศึกษานอกโรงเรียน 	Regulator : กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการคลัง Operator: โรงเรียนรัฐบาล และเอกชน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย เอกชนและรัฐ สถาบันราชภัฏ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร สถาบันครอบครัว ผู้ปกครอง และชุมชน สถาบันคีนันแห่งเอเชีย ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ และสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจนครบทุกองคาพยพ	๑. ความรู้ทางการเงินขั้นพื้นฐาน เช่น ความรู้ ด้านดอกเบี้ย การคำนวณผลตอบแทน ความรู้ตลาดทุน กองทุน เป็นต้น ๒. การออม การลงทุน การจัดสรรเงิน เพื่ออนาคตหรือเพื่อวัยเกษียณ ๓. การจัดทำแผนการบริหารเงิน การบริหาร รายได้และรายจ่าย หรือ บัญชีครัวเรือน อย่างชาญฉลาด ๔. ความเสี่ยงทางการเงิน ในด้านต่าง ๆ รวมถึง กลโกง กลลวง กลฉ้อฉล ๕. การวางแผนการป้องกันการฉ้อฉล ๖. Digital Economy, Financial Technology การใช้ธุรกรรมทาง อิเล็กทรอนิกส์อย่างปลอดภัย ๗. ผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ ๆ ที่ซับซ้อน ๘. กฎหมายทางการเงินที่เกี่ยวข้อง (เนื้อหาในแต่ละช่วงชีวิตแตกต่างกันตามความ ซับซ้อน และความยากง่าย ของเนื้อหาทาง การเงิน)
วัยทำงาน: <ul style="list-style-type: none"> ผู้ประกอบการ SMEs และ VVSEs พนักงานประจำ ลูกจ้าง ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ นักข่าว หมอ นักกฎหมาย ทหาร ดารา นักร้อง 	Regulator : ธนาคารแห่งประเทศไทย ตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการนโยบาย รัฐวิสาหกิจ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ Operator : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารเฉพาะกิจ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ สภาหอการค้าแห่ง ประเทศไทย สภาอุตสาหกรรม ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานประกันสังคม กรมส่งเสริมสหกรณ์ กลุ่มออม ทรัพย์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เป็นต้น	
วัยเกษียณและอื่น ๆ : <ul style="list-style-type: none"> ผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน นักบวช พระ ทหาร ประชาชนที่อยู่ใน ชนบท เกษตรกร สหกรณ์ กองทุนหมู่บ้าน 	Regulator : กระทรวงการคลัง Operator : บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรม ขนาดย่อม สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรม ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร ธนาคารออมสิน เป็นต้น	
วิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม (SME)	Regulator : กระทรวงการคลัง Operator : บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรม ขนาดย่อม สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรม ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร ธนาคารออมสิน เป็นต้น	

๔) กลไกหลักในการขับเคลื่อน (Operators) คือ “ธนาคารออมสิน” และ “ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร” เป็นหน่วยงานดำเนินการหลัก (Implementation Agency) แนวนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจในการส่งเสริมการออมและการสร้างวินัยทางการเงิน

๕) การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์จะต้องคำนึงถึงความสำคัญของ

๕.๑ การให้ความรู้อย่างบูรณาการเชื่อมโยงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชาชน เกิดสติปัญญาทางการเงิน (Financial Wisdom) และส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๕.๒ ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนซึ่งอิงกับกรอบแนวคิดพลังกลุ่ม (Shared Group Commitment) ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการสร้างความร่วมมือระหว่างกันดูแลซึ่งกันและกันร่วมกัน รับผิดชอบ เพื่อเป็นการลดปัญหา Fragmented โดยครอบคลุมการทำงานร่วมกัน

๕.๓ การพัฒนาหลักสูตรที่ได้มาตรฐาน เนื้อหาความรู้ขั้นต่ำ การจัดหาสื่อการเรียน การสอน การเรียนรู้ การจัดหาบุคลากรและบุคคลอื่น ๆ และสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้ และศึกษาวิจัย ทั้งนี้รวมถึง การแบ่งปันแนวทางปฏิบัติที่ดีระหว่างกัน (Best Practice Sharing) ที่ประสบความสำเร็จมาขยายผลใน ระดับชาติ เช่น Happy Workplace/Happy Money ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) โครงการบ้านมั่นคงของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นต้น

๕.๔ การขับเคลื่อนและยกระดับองค์กรที่มีอยู่ของภาครัฐและภาคเอกชนให้เป็นกลไกในการดำเนินการสำหรับประชาชนทุกระดับ เช่น สถาบันการเงินเพื่อชุมชน อาทิเช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์ สถาบันการเงินที่เกี่ยวข้อง กองทุนการออมแห่งชาติ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนการเงินชุมชนต่าง ๆ สภาอุตสาหกรรม สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๕.๕ การยกระดับคุณภาพของบุคลากรทางการเงินให้มีการพัฒนาด้านความรู้และสามารถที่จะให้ความรู้ประชาชนได้อย่างมีจริยธรรมและจรรยาบรรณในการที่จะนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่เหมาะสมจำเป็นต่อประชาชน เพื่อที่จะเป็นกลไกในการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชนที่มีคุณภาพ อาทิเช่น พนักงานของสถาบันการเงินไม่ว่าจะเป็น ธนาคารพาณิชย์ ประกันภัย ประกันชีวิต หรือ Financial Technology Operators เป็นต้น โดยทั้งนี้ต้องมีพนักงานสถาบันการเงินที่พร้อมให้ความรู้ทางการเงินแก่ประชาชนมากกว่า ๕ แสนคน

๕.๖ อื่น ๆ เช่น การพัฒนาคุณภาพและเพิ่มช่องทางการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นความรู้ทางการเงิน การส่งเสริมให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน (ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่พระราชทานไว้ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕) การมีหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิต (Life Skill) โดยมุ่งเน้นเรื่องทักษะทางการเงินการส่งเสริมการออมภายใต้กองทุนการออมแห่งชาติที่มุ่งเน้นการออมสำหรับผู้มีอาชีพอิสระการสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประชาชนเพื่อไม่ให้เกิดเป็นเหยื่อภัยทางการเงิน การบริหารจัดการสื่อต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ทางการเงินเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ การยกระดับการให้ความรู้ทางการเงินและส่งเสริมวินัยทางการเงิน โดยการประสานความสัมพันธ์กับองค์กรต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา เป็นต้น

๔. หน้า ๓๐ หัวข้อที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน (National Strategy for Financial Literacy and Discipline Committee) แก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

ความเดิม

๓. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน (National Strategy for Financial Literacy and Discipline Committee)

เพื่อให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินและการเสริมสร้างวินัยทางการเงินแก่ประชาชน รวมถึงเป็นไปตามเป้าหมายในการดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน จึงเห็นควรจัดให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินซึ่งประกอบด้วย

ประธาน	
รองนายกรัฐมนตรี ฝ่ายเศรษฐกิจ	
รองประธาน	
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง	
กรรมการ	
ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เลขาธิการคณะกรรมการกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน เลขาธิการคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เลขาธิการสมาคมธนาคารไทย เลขาธิการคณะกรรมการกองทุนการออมแห่งชาติ อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์
กรรมการและเลขานุการ	
เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	
ผู้ช่วยเลขานุการ	
รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน รองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย	รองผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง รองผู้อำนวยการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองผู้อำนวยการธนาคารออมสิน

ทั้งนี้ คณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน มีอำนาจหน้าที่สำคัญ ดังนี้

(๑) กำหนดแนวทางหรือมาตรการเพื่อให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การให้ความรู้ทางการเงินและสร้างเสริมวินัยทางการเงินอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

(๒) ติดตาม ประสานงาน สนับสนุน หรือเร่งรัดการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ฯ

(๓) กำหนดแนวทางหรือมาตรการในการบูรณาการความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐหรือหน่วยงานรัฐกับหน่วยงานภาคเอกชนและประชาชนเกี่ยวกับการให้ความรู้ทางการเงินและสร้างเสริมวินัยทางการเงิน

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินที่จะให้การสนับสนุนกิจกรรมในด้านต่าง ๆ

(๕) แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ คณะอนุกรรมการ ผู้อำนวยการ หรือตำแหน่งอื่นใด เพื่อช่วยในการดำเนินงานของคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน

(๖) ประเมินผลการดำเนินงานภายใต้ตัวชี้วัดต่าง ๆ ที่เหมาะสม

(๗) ให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานประจำปี แผนการเงินและงบประมาณประจำปี

(๘) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับนโยบายการตรากฎหมายและการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวกับการให้ความรู้ทางการเงินและเสริมสร้างวินัยทางการเงิน

(๙) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่รัฐมนตรีได้มอบหมาย

ความที่แก้ไขปรับปรุงใหม่

๓. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน (National Strategy for Financial Literacy and Discipline Committee)

เพื่อให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายในการดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน จึงเห็นควรจัดให้มีคณะกรรมการยุทธศาสตร์การให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินประกอบด้วย

ประธาน	
รองนายกรัฐมนตรี ฝ่ายเศรษฐกิจ	
รองประธาน	
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง	
กรรมการ	
ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ เลขาธิการคณะกรรมการกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เลขาธิการสมาคมธนาคารไทย ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ เลขาธิการคณะกรรมการกองทุนการออมแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน
กรรมการและเลขานุการ	
เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	
ผู้ช่วยเลขานุการ	
รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน	รองผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง รองผู้อำนวยการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองผู้อำนวยการธนาคารออมสิน

คณะกรรมการยุทธศาสตร์ว่าด้วยการให้ความรู้และส่งเสริมวินัยทางการเงินแก่ประชาชน มีอำนาจหน้าที่สำคัญ ดังนี้

๑. กำหนดแผนยุทธศาสตร์การให้ความรู้ทางการเงินและสร้างเสริมวินัยทางการเงินอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

๒. กำหนดนโยบายและทิศทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้ความรู้ทางการเงินแก่ประชาชนและขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ

๓. ติดตาม ประสานงาน สนับสนุน หรือเร่งรัดการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์

๔. กำหนดแนวทางการบูรณาการความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อาทิเช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และอื่นๆ เกี่ยวกับการให้ความรู้ทางการเงินและสร้างเสริมวินัยทางการเงิน ทั้งนี้ รวมถึงการเพิ่มช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ทางการเงิน

๕. แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ คณะอนุกรรมการ หรือตำแหน่งอื่นใดเพื่อช่วยในการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ

๖. เสนอแนะแนวทางต่อคณะรัฐมนตรี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเพื่อขับเคลื่อนการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์